

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

6^E JAARGANG

WOENSDAG 19 OCTOBER 1921

No. 303

INHOUD

	Blz.
ESSENTIALIA VOOR WASHINGTON door <i>Mr. E. N. van Kleffens</i>	899
De Indische begroting voor 1922 in den Volksraad door <i>Mr. J. Gerritzen</i>	902
The Hague Rules, 1921 II door <i>Mr. W. Roosegaarde</i> <i>Bisschop</i>	905
De Panamakanaal-rechten door <i>Dr. G. E. Huffnagel</i>	907
De Besluiten genomen door de Emigratie-Commissie der Internationale Arbeids-organisatie in hare bijeenkomsten in de maand Augustus 1921 door <i>Jhr. J. C. C. Sandberg</i>	908
Londensche Correspondentie	912
AANTEKENING:	
Stand der cultures en uitvoer gedurende het tweede kwar- taal 1921, in Suriname	914
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	914—921
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*Telef. Nr. 3000. Telegr. adres: *Economisch Instituut.*Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,—
per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen
het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0.50 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

17 OCTOBER 1921.

Ook deze week kwam er in den toestand van de
geldmarkt weinig verandering. De prolongatierente
noteerde bijna steeds 3¼ pCt. en particulier disconto
werd voor 4½ pCt., later ook voor 4¼ pCt., afgedaan.

In tegenstelling met den kalmen toestand van de
geldmarkt was de wisselmarkt uiterst bewogen. Bijna
alle koersen liepen percentsgewijze terug en een for-
mele débâcle trad in voor den markenkoers. Na de
grote daling van de laatste dagen der vorige maand,
was een stilstand op ca. 2,50 ingetreden, zoodat het
scheen, dat een nieuwe evenwichtstoestand was gevon-
den. De beslissing over Opper-Silezië gaf echter in
Duitschland het sein voor een hernieuwde vlucht
voor de mark, waardoor het aanbod weder zoo over-
weldigend werd, dat heden een oogenblik zelfs voor

1,50 werd verhandeld. Deze voortdurende daling der
marken sleepte blijkbaar alle andere koersen mede.
Althans een plausibele reden voor het tegelijkertijd zoo
sterk terugloopen der andere koersen was niet goed
te vinden, terwijl tevens de effectenmarkt er zeer
sterk door werd beïnvloed. Dat industrieaandeelen er
door leden was begrijpelijk, daar door de daling der
marken de positie der Nederlandsche industrie er niet
gemakkelijker op wordt. Voor velen was die daling
echter een nieuw motief om zich van alle aandelen te
ontdoen, ook van die, welke door den stand van de
wisselkoersen niet het minst worden beïnvloed.

LONDEN, 15 OCTOBER 1921.

De afgelopen week bracht vrijwel geen wijziging
in den toestand ter geldmarkt; het aanbod van geld
was in het algemeen voldoende om in de behoefte te
voorzien, hoewel hier en daar de vraag sterk genoeg
bleek te zijn om den geldgevers gelegenheid te geven
de rente iets te verhoogen.

Hernieuwing van daggeld vond geregeld plaats
tegen 3¼ pCt., terwijl nieuw geld gemakkelijk tegen
3 pCt. verkrijgbaar was. Zeven-daags geld varieerde
tusschen de 3¼ en 4 pCt.

Het aanbod van wissels was buitengewoon
schaarsch, zoodat de omzetten aan de discontomarkt
dienovereenkomstig zeer beperkt bleven. De discon-
to's waren iets lager:

2-maands-bank-accepten	3 ¹⁵ / ₁₆ —4 pCt.
3- " " "	4 ¹ / ₁₆ — ¹ / ₈ "
4- " " "	4 ¹ / ₈ — ³ / ₁₆ "
6- " " "	4¼ pCt.
en	
3- " " prima handelswissels	5½ pCt.
6- " " "	5½—6 pCt.

ESSENTIALIA VOOR WASHINGTON.

De buitenlandse pers toont aan, dat men over de
aanstaande conferentie te Washington zooveel kan
schrijven als men wil, doch ook dat veelschrijverij
hier niet anders brengt dan vertoon van meerdere of
mindere profetengaven. Beter schijnt het, dat althans
zij, die niet direct aan de komende besprekingen zul-
len moeten deelnemen, zich beperken tot eene poging
om een denkbeeld te verkrijgen van de toestanden
in en om den Stillen Oceaan, van de vragen die zich
daar voordoen, en van de oogmerken die Nederland
zich behoort te stellen, terwijl de tactiek van het na-
streven hier oogmerken worde overgelaten aan hen,
die ons land in de Amerikaansche bondshoofdstad zul-
len vertegenwoordigen.

De samenroeping dan der conferentie te Washing-
ton door President Harding (die hiertoe overging

zoodra bleek, dat anders Lloyd George het zou hebben gedaan) is een eerste handgreep in een operatie, waardoor, misschien met succes, een nieuwe zweer zal worden gelanceerd die reeds lang bestond, maar eerst sedert kort de wereld heeft gehinderd en verschrikt. Het is een poging om krachten te neutraliseeren of af te wenden, die, door de menselijke kortzichtigheid niet tijdig ingetoomd, ons ten slotte de baas kunnen worden en welhaast met volslagen ondergang bedreigen. De pas officieel geïndigde wereldoorlog was een van zulke catastrophes — er dreigt echter een andere die, wordt zij niet intijds gekeerd, erger of even erg moet zijn als de plagen, die juist achter ons liggen en voor de Westersche beschaving misschien den ondergang zou betekenen.

Om de krachten te leeren kennen, die dreigen de wereld op zoo vreeselijke wijze te zullen schokken, moet men eenige eenvoudige feiten wel in het oog vatten. Het zijn (1) de toeneming van het gele ras, meer speciaal van de Japannezen, (2) de weigering van sommige „blanke” landen om dit ras in gebieden waar het niet autochtoon is toe te laten. Wanneer men in een vollen emmer water giet, dan loopt die emmer over, en komt het teveel aan water „ergens” terecht. Wanneer het betrekkelijk kleine Japansche territorium geen voedsel meer oplevert aan de miljoenen, die van jaar tot jaar worden geboren, dan moeten zij „ergens” heen. Bovendien heeft Japan, naast een teveel aan bevolking, een teveel aan energie. Een ijzeren wet dwingt dus de Japansche Regeering een uitweg voor dezen te zoeken. Deze uitweg nu wordt hun versperd.

Hier ligt de kern van de geheele situatie. Japan ziet aankomen, dat het op een kwaden dag buigen of barsten wordt. Het wapent zich dus. Amerika wapent zich — Engeland is gewapend. Tijdelijk nog is Zuid-Amerika een reservoir, waarheen het surplus aan Japansche volkskracht ontsnapt. Ook daar begint zich echter al verzet te toonen. Wat dan?

Deze angstwekkende feiten hebben regeeringen en geregeerden oorspronkelijk rustig laten rijpen en betijen: homo sapiens is een hardleersch creatuur. Dat de Conferentie te Washington nu is bijeengeroepen is eenvoudig het gevolg van het feit, dat bewapening geld kost, en niemand thans geld te missen heeft, ook Amerika niet met al haar dubieuze debiteuren. Men wilde over vermindering van bewapening praten. Maar plotseling zag men, dat de bewapeningskoorts een symptoom is, dat slechts verdwijnt als de ziekte geneest. Dus werden op de agenda te Washington „ook” quaesties in verband met den Stillen Oceaan geplaatst.

Uit het voorgaande volgt wat, van een politiek-strategisch standpunt, de positie is. Japan is in het offensief, of, beter misschien, zal het offensief moeten nemen — het kan niets doen. De rest — Amerika en het Britsche Rijk vooral — hebben de defensieve rol. Het hulpeloze China is in een buitengewoon moeilijke positie. Aan den eenen kant is het zelf te dicht bevolkt — en in zoover in hetzelfde parket als Japan —, aan den anderen kant wordt het door Japan met begeerige oogen gadeslagen, terwijl de anderen de spoliatie van China misschien wel zouden willen tegenhouden, maar als Japan het geheel dreigt te grijpen, voor hun fatsoen niet kunnen nalaten ook hun deel te vragen.

Op de agenda, die de Amerikaansche Regeering voor Washington heeft voorgesteld, beslaat China een groote plaats. Natuurlijk. Want wordt Japan in China althans voorloopig een débouché geopend — naar vanzelf spreekt op militaire en economische voorwaarden, die voor de anderen aannemelijk zijn — dan vervalt voor Amerika, voor Canada, voor Australië de noodzakelijkheid om het offer te brengen van een afzien hunner geheele of gedeeltelijke uitsluiting van Japanners.

Het defensief van Amerika en het Britsche Rijk in dit geweldige conflict is, van een zuiver technisch

standpunt bezien, zeer mooi opgezet. Met een paar forsche slagen is Japan diplomatiek geïsoleerd. Amerika maakt bekend, dat het bezwaar heeft tegen eene hernieuwing van het Japansch-Engelsch bondgenootschap. Canada kondigt op de Imperial Conference van dezen zomer aan, dat het van zoodanige vernieuwing niets wil weten. En, ofschoon een definitief resultaat nog niet is bereikt in die al- of niet-hernieuwingscampagne, de atmosfeer is voor Japan voor het oogenblik geheel bedorven — de kracht van het Japansch-Engelsch verbond is voor het oogenblik weg. Een zeer felle campagne in de pers van Amerika en van het Britsche Rijk draagt daar het hare toe bij.

Als de conferentie te Washington tot iets zal leiden — en het kortzichtig onverstand der regeerders is, naar in de laatste jaren is gebleken, zoo groot, dat dit „als” mag worden neergeschreven — dan moet het Japansche probleem worden opgelost, althans voor de eerste dertig of veertig jaren. Want, men houde de voorspelling ten goede, ook bij zulk eene oplossing schijnt het waarschijnlijk, dat het probleem van het gele ras zich later opnieuw zal stellen.

Elke oplossing nu beteekent eene grootere of kleinere opoffering van de zijde van, vooral de Vereenigde Staten en sommige leden van het Britsche Rijk. Hier zit de cru van het probleem van den Stillen Oceaan, en dus van de komende conferentie. Zij schijnt niet onoverkomelijk. Maar in de practijk brengen de landen zelden een offer tot voorkoming van latere, grooter nadeel brengende conflicten. Pessimisme schijnt dus niet misplaatst.

Is het probleem van den Stillen Oceaan fundamenteel een rassen-quaestie? Neen. Als de Japanners blank waren zou de zaak dezelfde zijn. Het verschil in ras maakt het conflict van belangen evenwel veel scherper, temeer daar dit gele volk economisch zoo veel lagere eischen stelt dan de blanken, en dus zulk een gevaarlijk concurrent is, wanneer het ergens de kans krijgt als mededinger op te treden. De quaestie van den Stillen Oceaan is een bevolkingsvraagstuk, verscherpt door accessoire omstandigheden van ras en economie. Eenerzijds heeft dus de Amerikaansche regeering ongelijk, wanneer zij thans Japan voorhoudt, dat de kern der vragen, die zich voordoen een economisch karakter stricto sensu draagt — anderzijds zegt de sensatiepers nog veel meer ten onrechte, dat die kern een rassen-quaestie is.

Wat de waarde van de gedragslijn der voornaamste belanghebbenden betreft, moge het volgende kortelings worden opgemerkt. De Japansche diplomatie wordt, wanneer men de zeer moeilijke omstandigheden waaronder zij werkt in aanmerking neemt, zeer ten onrechte veelal als onverantwoordelijk ambitieus en agressief voorgesteld. Geen onpartijdig beoordeelbaar zal kunnen ontkennen dat Japan, met uitzondering wellicht van de Chineesche zaken, met een geduld en een gematigdheid is opgetreden, waarvoor het veel meer dank toekomt dan het waarschijnlijk ooit zal oogsten. Militair heeft het natuurlijk groote voorbereidselen getroffen. Of de wijzen van den Genro, die, den quasi-democratischen staatsvorm ten spijt, het land regeeren, anders hadden mogen doen tegenover hun geweten, valt te betwijfelen. Nood breekt wet. Zoover is het gelukkig niet, en nog beijvert Japan zich om op gronden van billijkheid bij anderen te vragen om vrijeren toegang van Japansche burgers en werkkraft. Of het zich tot die gronden op den duur zal kunnen blijven bepalen, hangt voor de eerstvolgende decaden af van het resultaat der Washingtonsche conferentie.

Tegenover Japan en naast China staan, als voornaamste belanghebbenden, de Angelsaksische landen: de Vereenigde Staten en het Britsche Rijk, met Canada en Australië als meest geïnteresseerde leden. Zij allen zijn tegen vrije toelating van Japanners (veelal, met of zonder opzet, verkeerd voorgesteld als onwil om het gele ras gelijk te stellen met het blanke) en zullen trachten (worden zij daarbij door onder-

lingen najver niet tot eigen schâ verlamd) om Japan af te leiden naar China. Zoolang dit zonder nadeel voor China kan geschieden is daar ook niets tegen. Of echter in China alleen de oplossing gevonden kan worden, valt te betwijfelen.

De toelating van Frankrijk en Italië ter conferentie heeft verschillende redenen. Van de zijde van Japan was er niet veel voor die toelating, maar nog minder daartegen. Van de zijde van de Angelsaksen is er zeer weinig tegen (beide genoemde landen zullen niet spoedig een lijn trekken met Japan tegenover Amerika en Engeland); daarentegen kan Fransche of Italiaansche bijval de kracht van het Angelsaksisch standpunt verhoogen. Men vergete niet hoe diep deze Latijnsche landen bij de Vereenigde Staten in de schuld staan (bedenkt men daarnaast dat ook Engeland groot-debiteur is van Amerika, dan voelt men een der groote oorzaken van het overwicht van de Republiek in dit diplomatiek getij). Eindelijk, gezien van Fransch en Italiaansch standpunt, heeft men te Washington niets te verliezen. Men kan er een nuttige rol spelen, en vooral: misschien komt de quaestie van het geheel of gedeeltelijk schrappen der inter-geallieerde schulden nog wel eens ter sprake. Frankrijk is bovendien geïnteresseerd wanneer, gelijk te verwachten is, de quaestie der bewapeningen te land wordt opgeworpen.

Hoe staat nu, naast deze politieke draaikolk, Nederland?

Houdt men de kern van de kolk in het oog, dan is het niet zoo moeilijk een antwoord op die vraag te vinden. Men ga daarbij een vijftiental jaren terug. Toen, vlak na den Russisch-Japanschen oorlog, waren er in Japan twee stroomingen op te merken, waar het gold de oplossing te vinden van het vraagstuk der toen reeds onvermijdelijke Japansche expansie. De eene noemde men de continentale school; zij was het die naar China wees, en zoo noodig naar andere gebieden der gematigde luchtstreek. Daarnaast bestond wat men wel eens de maritieme richting noemde, die zich als ideaal een uitgebreid Japansch eilandrijk droomde van Jezo tot Java. Deze tweede school, hoewel door een paar vrij luidruchtige dagbladschrijvers bij het publiek ingeleid, heeft nooit veel succes gehad. Het schijnt, dat dit vooral aan klimatologische, daarnaast echter aan economische oorzaken is toe te schrijven. Een feit is het, dat de continentale opvatting de overhand behield, en welhaast de eenige is geworden die in de practijk der Japansche politiek meetelde.

Wat er echter zal geschieden, indien die, voornamelijk op het Aziatisch continent gerichte, staatkunde onuitvoerbaar mocht worden gemaakt, 't zij door onverstand of door onderlingen najver, dat valt slechts te gissen. De keus is dan voor Japan tusschen twee wegen: een onmiddellijk conflict — of eerst nog een bewuste poging tot aanvankelijk pacifische penetratie (sit venia verbo) der Zuidzee-eilanden. Wanneer men dit bedenkt is Nederland's houding ter Washingtonsche conferentie bepaald.

Wij hebben een vitaal belang bij de opening voor Japan van de mogelijkheid om zich in China vooral, en daar naast meer dan tot nog toe in Angelsaksische landen te kunen bewegen. Laat geen stem uit het andere kamp trachten ons van het tegendeel te overtuigen. Tegelijk is ons aan eene zeer goede verhouding met laatstgenoemde landen alles gelegen, terwijl wij met ons eigen territorium en de expansie-mogelijkheden daarbinnen volkomen tevreden zijn. Bovenal weten wij dat een oorlog in den Stillen Oceaan ons in groote ongelegenheid zou kunnen brengen. Ten slotte hebben wij een groot belang bij de ontwapening (of zelfs, vermindering van bewapening) ter zee. Nederland moet dus alles doen wat het kan om de conferentie waarlijk te doen slagen. Het staat daarbij naast, ja boven de partijen, omdat het niet gebaat zou zijn bij een eenzijdig Japan of eenzijdig Angelsaksisch

succes, maar alleen bij eene waarlijk bevredigende oplossing van het schrikkelijk probleem van den Stillen Oceaan, voor zoover zulk eene oplossing mogelijk is. Dit brengt mee dat Nederland te Washington niet slechts een rol, maar zelfs een groote rol zal kunnen spelen, waarbij het steunt op zijne unieke hoedanigheid van onpartijdig Aziatisch Rijk met langdurige ondervinding van Oostersche problemen. Men zal ons dikwijls als middelaar noodig hebben, bewust of onbewust. Kan ons land aan die roeping voldoen — dat hangt in de eerste plaats af van de mannen, die wij afvaardigen — dan vervult het een schoone taak, een der schoonste die eenig land zou kunnen vervullen in de geheele wereldgeschiedenis. Wij zijn niet het kleine Nederland, wij zijn een groote en belangrijke staat. Laten wij ons daar eindelijk weer eens van bewust worden.

Op twee punten moet ten besluite nog even de aandacht worden gevestigd.

Het eerste is, dat men te Washington zal moeten rekenen op pogingen om allerlei „side-issues” ter tafel, of in de op zulke conferenties vooral niet minder belangrijke couloirs, te brengen. Een daarvan, de quaestie der schulden van de Geallieerden aan Amerika, werd reeds genoemd. Een ander zal wellicht zijn het vraagstuk der mandaten over de vroegere Deutsche koloniën en de aan Turkije afgenomen gebieden. De herinnering wordt daarbij wakker aan Amerika's ter elfder ure ondernomen pogingen om zich ook in de petroleumvelden van Mesopotamië te vestigen. Eindelijk zou men zich moeten verblijden als te Washington een weg werd ontdekt om Amerika te doen toetreden tot den Volkenbond.

Dit brengt ons tot het tweede punt: hoe staat de Volkenbond tegenover de Washingtonsche bijeenkomst? Waarom is het probleem van den Stillen Oceaan niet te Genève aangebracht?

Ongetwijfeld ligt het werk van ontwapening en eliminatie van oorlogskansen, dat staat te worden aangevat, geheel binnen het kader van een universeelen Volkenbond: men sla er den tekst van het Volkenbondsverdrag maar op na. Echter, zoolang Amerika buiten den Bond staat kan deze zich niet inlaten met de quaestie van den Stillen Oceaan. Zoo ergens, dan is hier gebleken, dat de verlatting van den Bond door een, laat ons hopen tijdelijke meerderheid der Amerikanen, zijn prestige heeft geschaad. Amerika heeft thans gemeend er de voorkeur aan te moeten geven „de anderen” bij zich te ontbieden, in plaats van als lid van den Volkenbond met hen te vergaderen. Is het niet jammer, voor ons en voor de Vereenigde Staten zelf, dat zij slechts dit politieke voordeeltje hebben behaald, in plaats van het veel grootere, dat gelegen zou zijn geweest in het behouden van de leiding in de zaken van den Volkenbond, die zij eenmaal bezaten?

Hierboven werd gezegd, dat een zeker pessimisme ten aanzien van het te verwachten resultaat der conferentie te Washington niet ongeoorloofd scheen. Wat daarvan zij, het is slechts billijk er ook op te wijzen, dat de bijeenkomst, wat ten slotte haar uitslag ook moge zijn, reeds thans, nog voor zij waarlijk bijeen is, een zekeren kalmeerenden en moeilijkheden wegnemenden invloed heeft gehad. Men kent het al geruimen tijd tusschen Japan en de Vereenigde Staten hangend geschil over het kabel-eilandje Yap. Het feit alleen, dat de conferentie te Washington is samengeroepen, heeft de ontwikkeling van dat geschil tot vlak bij de oplossing gebracht. Evenzeer werd een oogenblik gehoopt, dat een Japansch initiatief om met China over Shantung te gaan onderhandelen, tot een resultaat zou voeren. De oplossing van die quaestie echter zal, naar thans zeker schijnt, door de wetenschap, dat de conferentie op til is, niet worden gebracht. Moge zij dus ter conferentie worden gevonden, als onderdeel van een algemeen accoord.

DE INDISCHE BEGROOTING VOOR 1922
IN DEN VOLKSRAAD.

Het na 1916, het jaar, waarin de heer Idenburg als Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië aftrad, in Indië gevoerde financieel beheer, heeft voor dat land treurige gevolgen gehad. De uitgaven voor den gewonen dienst stegen voortdurend in zoo sterke mate, dat zij de opbrengst der middelen ver overtroffen, niettegenstaande de belastingen, bepaaldelijk ten laste van de niet-Inlanders en de door deze beheerde bedrijven, sterk verhoogd werden en ook 's Lands producten door de groote prijsstijging in de oorlogsjaren aanzienlijk meer opbrachten dan in normale jaren het geval was. Daarbij overtroffen de uitgaven in niet geringe mate de bij de begrotingen daarvoor toegestane bedragen. Door deze wijze van financieren ontstonden tekorten op den gewonen dienst tot bedragen als men tot dusverre in Indië nog niet beleefd had; zij bedroegen over 1917 tot en met 1920 f 228,— miljoen, terwijl verwacht wordt, dat het tekort over het loopende jaar f 92,— miljoen groot zal zijn; hierbij komt nog het verlies op de voedseldistributie over 1918/1921 ad pl.m. f 13,— miljoen; zie de nota betreffende den toestand van 's Lands financiën pag. 8 (eerste gewone zitting 1921 van den Volksraad, onderwerp 1 stuk F). De vlottende schuld van het land liep daardoor op tot het voor Indië ongekend hooge bedrag van ongeveer f 591,— miljoen in de laatste dagen van Juli j.l.

Deze financieele ellende wordt ten slotte nog zeer verscherpt door de thans over de geheele wereld bestaande malaise, die de prijzen van alle koloniale producten sterk omlaag heeft gedreven en daardoor natuurlijk het bedrijfsleven in Nederlandsch-Indië op zeer ongunstige wijze heeft beïnvloed en nog beïnvloedt.

Het spreekt vanzelf, dat deze ongunstige financieele toestand bij de behandeling der begrooting voor 1922 het onderwerp is geweest van uitvoerige beschouwingen en besprekingen. De Regeering heeft daarbij harde woorden moeten hooren, die bepaaldelijk aan het adres van hare voorgangster gericht waren.

„De hoop werd uitgesproken”, zoo leest men op pag. 5 van het afdelingsverslag betreffende gemelde begrooting (onderwerp 1, afd. 1, stuk 6), „dat het financieele optimisme, waarvan de tegenwoordige Gouverneur-Generaal „blijkt heeft gegeven, niet zal onttaarden in de zorgeloosheid, die het vorige bewind al te zeer eigen is geweest”, en verder: „De nota betreffende den toestand van 's Lands financiën maakte op vele leden een teleurstellenden indruk. Een zeer groot verschil tusschen ramingen en uitkomsten viel de laatste jaren te constateeren. De uitgaven voor den gewonen dienst van 1920 geraamd op 566 „miljoen, bedroegen in werkelijkheid 683 miljoen, d.i. dus „117 miljoen meer.”

Bij de openbare beraadslagingen bestreed de heer Houtsma de zienswijze van den Gouverneur-Generaal, dat de financieele toestand van Nederlandsch-Indië allerminst zorgwekkend is, en vervolgde dan:

„Ik wil met het bovenstaande volstrekt niet zeggen, „dat ik behoor tot diegenen, die meenen dat Nederlandsch-Indië financieel staat aan den rand van den afgrond. „Nee, ik meen er slechts dit mede, dat wij in den laatsten tijd den kant naar den afgrond opgingen, en dat „nu verdere vijf jaren van het in den laatsten tijd gevoerde „financieele beleid ons er zeer waarschijnlijk in hadden „doen tuimelen”. (Handelingen, pag. 261).

Ok de heer s' Jacob bestreed uitvoerig voormelde opvatting van den Gouverneur-Generaal, en zeide verder:

„Van 1916 tot en met 1920 werden de uitgaven voor den „gewonen dienst van f 201 miljoen tot niet minder dan „f 453,5 miljoen, of meer dan het dubbele, en de uitgaven voor den buitengewonen dienst van f 41,— miljoen „tot f 128,— miljoen, of meer dan het drievoudige, op „gevoerd. Voor de inkomsten, welke dezen weelderoes „moesten schragen, verliet men zich gedeeltelijk op het „geluk van de speeltafel en op vogels in de lucht door een „economischen toestand van opleving, die niet anders dan

„voorbijgaand kon zijn, als blijvend aan te nemen. Het is „in deze — ik weet geen andere benaming — insoliditeit „in het financieele beheer, die het verband met de wer- „kelijkheid uit het oog verloor en den schijn voor het „wezen nam, en die zoo scherp afstak tegen de behoed- „zame en omzichtige lijn, welke onder den Gouverneur- „Generaal Idenburg gevolgd was, dat ik de oorzaak van „de kwaal zoek. In ruimen kring heeft de weelderoes ge- „heerscht en als eene infectie heeft hij in wijden omvang „den staatsdienst aangetast. Hij deed tegelijkertijd den „erbied voor de begrooting verloren gaan en de zorg „voor de inkomsten verwaarloozden. Niet alleen heerschte „er bij de opmaking van de begrooting eene zekere mate „van luchthartigheid, maar de begrootingen werden boven- „dien nog overschreden ook. ....

„Welnu, ik meen in deze zucht tot opvoering der uit- „gaven, in deze verwaarloozing van de zorg voor de in- „komsten en in dit gevoel van ongebondenheid tegenover „de begrooting, die geheerscht hebben, eene kwaal te moe- „ten zien, die niet beter kan worden aangeduid dan als „eene fiscale pestepidemie.” (Handelingen pag. 256).

Ziehier de gevolgen van het door de vorige Indi- sche Regeering gevolgde stelsel om uitgaven, die zij voor nuttig en noodig hield, te doen, ook zonder de wetenschap, hoe die uitgaven in de toekomst te dekken. In de vergadering van den Volksraad van 19 December 1919 (Handelingen 2de zitting 1919, pag. 571) prees haar gemachtigde, de Directeur van Financiën, dit stelsel als volgt aan:

„Ook op financieel gebied moet men een stap vooruit „durven zetten, ook indien men den geheelen af te leggen „weg niet voor zich ziet, wil men geen gevaar loopen, de „doortastendheid en het vertrouwend optimisme te ver- „liezen, waaraan Indië vóór alles behoefte heeft.”

De stap vooruit, de doortastendheid en het vertrouwend optimisme, waarvan de toenmalige Indische Regeering gewag maakte, zijn gebleken niets anders te zijn dan het zich verlaten op het geluk van de speeltafel door te vertrouwen op eene hoogconjunctuur, die natuurlijk van voorbijgaanden aard was.

Intusschen acht de nieuw opgetreden Gouverneur-Generaal den toestand allerminst zorgwekkend; en ter motiveering dier zienswijze wees hij op het bezit van Indië, waarvan de waarde, zijns inziens, het bedrag der schulden overtreft. Maar terecht hebben de heeren s' Jacob en Houtsma er Z. E. op gewezen, dat deze argumentatie er naast is. De heer Houtsma merkte op, dat de argumentatie van den Gouverneur-Generaal alleen waarde heeft, als wij in liquidatie gaan, hetgeen toch zeker niet in de bedoeling ligt; terwijl de heer s' Jacob er op wees, dat het bezit van Indië zeer zeker inkomsten opbrengt, die zouden kunnen dienen tot delging harer in de laatste vijf jaren enorm toegenomen schulden, doch dat Indië over de inkomsten, die het uit zijn bezit trekt, reeds geheel beschikt voor den gewonen dienst.

Nu is het duidelijk, dat men een gulden slechts eens, en niet twee malen kan uitgeven; en daarom heeft het door de Regeering gedaan beroep op het bezit van Indië tegenover de bestaande schulden geen zin, tenzij zij voornemens is de inkomsten uit dat bezit voor een deel te besteden tot aflossing van schuld en delging van het tekort, m.a.w. te bezuinigen op de uitgaven voor den gewonen dienst. Immers, aangenomen dat momenteel de waarde van Indië's bezit het bedrag zijner schulden overtreft, wat heeft men daaraan, als de Regeering voortgaat jaar in jaar uit het bedrag der schulden te vergrooten door tekorten op den gewonen dienst? „Nog eenige „jaren gelijk de jaren 1912/1921 en het overschot is „op en men raakt in eene overmaat van schulden”, merkte terecht Prof. Mr. A. van Gijn op in het nummer van 9 Februari j.l. van dit weekblad.

De door de Regeering bij den Volksraad voor 1922 ingediende begrooting toont echter, helaas, niet aan, dat zij het voornemen koestert om op de uitgaven van den gewonen dienst te bezuinigen.

Integendeel; niettegenstaande de Minister van Koloniën in zijne memorie van toelichting op eene wijziging en nadere aanvulling der begrooting van mid- delen van Nederlandsch-Indië voor 1920 (zitting

1920/1921. — 565 — No. 3) terecht gewaagde van „de onrustbarende gestadige uitzetting van de koloniale uitgaven”, op grond, dat natuurlijk niet bij voortduring gerekend kon worden op de groote voordeelen welke uit de toenmaals voor Indië bij uitstek gunstige conjunctuur voor de schatkist voortsporen, niettegenstaande de Minister dus toen reeds waarschuwde tegen de door de Indische Regeering gevolgde speeltafelpolitiek (zoals de heer s' Jacob dit typisch uitdrukte), niettegenstaande dus eene verbetering van den ongelukkigen, door die politiek in het leven geroepen toestand, alleen te verwachten is van eene inkrimping der bovenmatig uitgezette uitgaven voor den gewonen dienst, volgt de tegenwoordige Regeering niet alleen den door haar voorgangster, te kwader uur ingeslagen weg, doch gaat daarop zelfs nog eene stap verder.

Want de zuivere gewone uitgaven (uitgezonderd die voor monopolies, producten en bedrijven, en na aftrek van het bedrag der rechtstreeks tegenover uitgaven staande gewone ontvangsten), die voor 1921 geraamd zijn op f 457,4 miljoen, worden voor 1922 geraamd op f 488,8 miljoen, dus f 31,4 miljoen hooger. Wel mocht de heer s' Jacob zeggen dat de geest van bezuiniging, waarop door den Gouverneur-Generaal in zijne openingsrede een beroep is gedaan, nog niet zeer vaardig is geweest. Deze verhooging der uitgaven voor den gewonen dienst wekt te meer verbazing, waar de Indische Regeering zich er volkomen van bewust is, dat het uit moet zijn met het jaarlijks kweken van aanzienlijke tekorten op den gewonen dienst. Zij zegt toch in de hierboven reeds genoemde nota betreffende den toestand van 's Lands financiën (pag. 11), dat bij de samenstelling van de begroting uitgegaan is van den grondslag, dat *vóór alles gestreefd moet worden naar een zoo spoedig mogelijk herstel van het evenwicht tusschen gewone uitgaven en gewone middelen, wil op den duur Nederlandsch-Indië niet worden verarmd en aan zijn crediet op ernstige wijze afbreuk gedaan*. „De Regeering „vertrouwt dan ook, dat het begrootingsbeeld allereerst uit dien gezichtshoek zal worden gezien”, zoo leest men verder in de nota. Wanneer men echter aan dit verzoek der Regeering voldoet, en men zich bij het onderzoek der door Haar ingediende begroting in de allereerste plaats afvraagt, of daardoor de gegronde verwachting wordt opgewekt, dat een spoedig herstel van het evenwicht tusschen gewone uitgaven en gewone middelen kan verwacht worden, dan kan het resultaat van dergelijk onderzoek niet anders dan uitermate teleurstellend zijn. Immers van het bedoelde herstel kan alleen dan sprake zijn, indien de gegronde verwachting bestaat, dat de geraamde inkomsten de geraamde uitgaven zullen overtreffen, minstens daartegen zullen opwegen.

Maar het onderzoek der begrotingstukken toont aan, dat eene dergelijke verwachting geen reden van bestaan heeft.

Laten wij beginnen met 's Lands bedrijven. Het overschot hiervan wordt op pag. 10 van meergenoemde nota (onderwerp 1 stuk F), geraamd op f 56.563.050; de specificatie dier post treft men aan op pag. 21 der nota; blijkens die specificatie wordt het bedrijfsoverschot der spoor- en tramwegen, alsmede automobiëldiensten, geraamd op f 48.316.100. Gaat men echter de toelichting dier raming na, voorkomende in de memorie van toelichting op Afdeling VIII (Departement van Gouvernementsbedrijven), gedrukte stukken No. 16 en 17, dan komt men tot de ontdekking, dat de raming van bedoeld bedrijfsoverschot door voornoemd Departement veel lager is dan die der Regeering en respectievelijk f 36,— miljoen en f 434.000,—, te zamen f 36.434.000 bedraagt, dus f 11,9 miljoen lager dan de raming der Regeering. Doch zelfs deze raming komt onwaarschijnlijk hoog voor. Immers het bedrijfsoverschot van genoemde diensten bedroeg over 1920 nog niet ten volle f 3,— miljoen; de nota (pag. 4) zegt, dat dit lage bedrag

te wijten is aan eene overschrijding der exploitatiekosten met f 31,82 miljoen, waardoor (rekening houdend met eene meerdere ontvangst van f 9,96 miljoen) het oorspronkelijk geraamd overschot van f 24,83 miljoen terug werd gebracht op f 2,98 miljoen.

Nu komt het al bijster onwaarschijnlijk voor, dat het mogelijk is bij een dienst, die blijkt zoo slecht ingericht te zijn, dat in één jaar de exploitatiekosten het geraamd bedrag met bijna f 32,— miljoen overschrijden, het bedrijfsoverschot binnen twee jaar zestien maal grooter te maken dan het geweest is.

Deze meening vindt steun bij den heer G. P. J. Caspersz, directeur van eenige groote stoomtramaatschappijen op Java, die in een opstel, getiteld: „De Geldelijke Uitkomsten van het Staatsspoorbedrijf in Indië”, voorkomende in het nummer van 14 September j.l. van dit weekblad, het bedrijfsoverschot der staatsspoor- en tramwegen over 1922 op niet meer dan f 10,— miljoen becijfert.

Het bedrijfsoverschot van deze en de automobiëldiensten mag dus niet hooger geraamd worden dan op f 10,4 miljoen, d.i. op f 37,9 miljoen lager dan de Regeering deed bij haar begroting.

Na 's Lands spoorwegbedrijf is de tinwinning wel het voornaamste bedrijf. Het overschot hiervan wordt in de nota (Stuk F) op pag. 20 staat IV geraamd op f 25,2 miljoen. Het Departement van Gouvernementsbedrijven raamt echter het overschot, ook van dit bedrijf, lager, en wel op f 22,7 miljoen, dus op f 2,5 miljoen minder dan de Regeering deed. Doch ook deze raming komt veel te hoog voor. Momenteel bedraagt de prijs van tin f 105,— à f 106,— per picol; desniettegenstaande raamt het Departement van Gouvernementsbedrijven de tinopbrengst over 1922 op gemiddeld f 135,— per picol, dus ongeveer f 30,— hooger dan de tegenwoordige prijs. De motiveering dier raming is merkwaardig:

„Verwacht mag toch worden”, zoo heet het in de toelichting, (onderwerp 1, afd. VIII, stuk 9) „dat op den duur „de markt zich minstens een weinig boven de gemiddelde „zelfkosten van het tin in de Federated Malay States, die „een aanzienlijk deel der wereldproductie opbrengen, zal „bewegen; de tinproducenten in de Maleische staten zijn „bovendien voor het grootste deel zeer weinig kapitaal- „krachtig, zoodat zij niet lang met verlies kunnen door- „werken; en waar die zelfkosten thans om en bij f 130,— „per picol bedragen, kan een geraamde opbrengst van „Bankatin ad f 135,— per picol niet te optimistisch wor- „den genoemd.”

Op grond waarvan het Departement aanneemt, dat de marktprijs van het tin in 1922 iets boven de zelfkosten van het tin, speciaal in de Maleische Staten, zal zijn, ligt in het duister. In 1921 is zulks zeker niet het geval geweest; er is dus geen enkele reden om die eventualiteit voor 1922 aan te nemen. Over 1921 wordt de gemiddelde tinprijs verwacht ongeveer f 115,— per picol te zullen bedragen; hoogstens mag dus deze opbrengst, en zeker niet meer, voor 1922 geraamd worden.

De productiekosten hebben voor 1920 pl.m. f 100,— per picol bedragen; voor 1921 zullen die kosten weinig minder zijn; doch voor 1922 worden zij door het Departement op f 68,— per picol geraamd. Eene dergelijke bezuiniging in zoo korten tijd komt hoogst onwaarschijnlijk voor. Optimistisch ramende mag men de productiekosten zeker niet lager dan op f 85,— per picol aannemen. Het bedrijfsoverschot, (zonder rekening te houden met afschrijvingen, kapitaalrente, bijdragen voor pensioenen, enz.) mag dus op hoogstens f 30,— per picol aangenomen worden.

Eindelijk verwacht het Departement, dat in 1922 de tinproductie 300.000 picol zal bedragen; voor 1921 is de productie geraamd op 275.000 picol; doch hoogst waarschijnlijk zal de productie over het loopende jaar niet meer dan 250.000 picols bedragen. Er bestaat dus geenerlei aanleiding haar voor 1922 op 300.000 picols te ramen. Summa summarum kan dus het bedrijfsoverschot op het tinbedrijf op niet meer dan

250.000 $\times$ f 30,— = f 7,5 miljoen worden geraamd. Dit is f 17,7 miljoen lager dan de raming der Regeering.

De opbrengst der inkomstenbelasting raamt de nota op pag. 19 (staat II) over 1921, op f 50,5 miljoen en over 1922 op f 60,5 miljoen. Deze f 10,— miljoen meer hoopt de Regeering te verkrijgen door van genoemde belasting opcenten te heffen, en wel 30 opcenten van de natuurlijke personen en 20 opcenten van de rechtspersonen.

Zij ziet echter bij de raming voor 1922 over het hoofd, dat de inkomstenbelasting voor 1921 geheven wordt over de bedrijfsresultaten van 1920, hetwelk een goed jaar is geweest, dat daarentegen 1921 een slecht jaar is geweest, zoodat de bedrijfsresultaten over dat jaar en daardoor ook de opbrengst der inkomstenbelasting in 1922 veel minder zullen bedragen dan die over 1921. Neemt men dus aan, dat de inkomstenbelasting in 1921 f 50,5 miljoen zal opbrengen, dan mag in 1922 zeker niet op een hooger bedrag dan f 35,— miljoen gerekend worden; hierbij komt dan nog het geraamde bedrag der door de Regeering voorgenen opcenten ad 20 percent van het bedrag der belasting, zoodat men komt tot een totaal van f 42,— miljoen, en niet f 60,5 miljoen, zooals de Regeering aanneemt. Het is wel opmerkenwaard, dat de Regeering, die bij monde van haren gemachtigde, den wvd. Directeur van Financiën, bij de openbare beraadslagingen erkende, „dat de economische toestand op het „ogenblik aanmerkelijk minder gunstig is dan een „jaar geleden en dat uit dien toestand op financieel „gebied voor de Regeering zeer groote moeilijkheden „voortvloeien”, (Handelingen pag. 332), bij hare raming van de opbrengst der inkomstenbelasting over 1922 met een en ander in het geheel geene rekening heeft gehouden.

Ten slotte raamt de Regeering blijkens staat II der nota (pag. 19) de opbrengst der uitvoerrechten in 1922 op niet minder dan rond f 75,— miljoen tegen f 34,1 miljoen in 1921. Deze verhooging wordt in de nota (pag. 11) hierdoor verklaard, dat overeenkomstig het in April j.l. door den Volksraad aangenomen amendement-Vrede voor 1922 eene verhooging van het uitvoerrecht op aardolie en de daarvan gewonnen producten wordt opgebracht, waardoor eene jaarlijksche opbrengst zal worden verkregen van f 53,9 miljoen; want, zegt de Regeering, het komt billijk voor „dat van de door de aardolie-industrie ge„maakte aanzienlijke winsten een meer passend deel „aan de algemeene geldmiddelen ten goede zal komen”.

Hieruit valt niets anders te lezen dan dat volgens de Regeering de aardolie-industrie in Indië te weinig belasting betaalt. Zij acht het echter onnoodig deze klakkeloos geuite meening door feiten en cijfers te staven. Toch zijn deze noodig ter beoordeeling der door de Regeering voorgestelde verhooging van het uitvoerrecht op aardolie enz. Echter zijn eenige gegevens te putten uit het verslag der Koninklijke over 1920; daarbij stelde deze bekend, dat, terwijl de productie harer dochtermaatschappijen in Nederlandsch-Indië in 1920 ongeveer slechts $\frac{1}{5}$ van die van alle dochtermaatschappijen bedroeg, de in Nederland en Nederlandsch-Indië op te brengen belastingen nagenoeg de helft van het totaal der door alle dochtermaatschappijen op te brengen belastingen uitmaakte; aan belasting werd in 1920 betaald f 38,7 miljoen in Nederland en Nederlandsch-Indië tegen f 41,4 miljoen in de andere landen; (de belastingen opgebracht door de moedermaatschappijen der Koninklijke, en de Shell zijn onder voormelde bedragen niet begrepen). Nu zou men zoo zeggen, dat, als op de olieproductie der Koninklijke in Indië, die ongeveer $\frac{1}{5}$ uitmaakt harer geheele olieproductie, niet drukt ongeveer $\frac{1}{5}$, maar bijna de helft van het totaal dat zij aan belastingen te betalen heeft, over eene te geringe bijdrage aan de Nederlandsche en Indische algemeene geldmiddelen niet geklaagd kan worden. De Indische Regeering denkt daarover echter anders, en stelt nu voor

van de Indische olieproductie der Koninklijke f 53,9 miljoen meer te heffen door eene verhooging van het uitvoerrecht op aardolie en de daarvan gewonnen producten; en bij de samenstelling der begrooting over 1922 heeft zij er op gerekend, dat deze meerdere heffing inderdaad zal binnenkomen.

Hier heeft de Indische Regeering zich echter geheel misrekend; bij brief van 23 Aug. j.l. aan den Minister van Koloniën (zie het „Vaderland”, Avondblad d.d. 24 Augustus 1921), protesteerde de Bataafsche Petroleum Maatschappij (eene dochtermaatschappij der Koninklijke) tegen de door de Indische Regeering voorgenomen verhooging van het uitvoerrecht op aardolie en de daarvan gewonnen producten; zij stelde in het licht, dat die verhooging, in verband met de inmiddels ingetreden sterke prijsdalingen, zich doet gevoelen als eene ernstige bedreiging van haar Indisch bedrijf; zij deelde verder mede, dat zij zich reeds genoodzaakt heeft gezien om over te gaan tot staking van de exploitatie op al zulke terreinen in Nederlandsch-Indië, waar de kostprijs van de producten, verhoogd met het thans geheven exportrecht, en met de vracht naar de plaatsen van verkoop, hooger is dan het bedrag, hetwelk zij in de afzetplaatsen voor hare producten maken kan; dat zij daarom ook reeds tot ontmanteling van een deel harer fabriekscapaciteit, om die naar elders over te brengen, is moeten overgaan; en eindelijk, dat mocht het bestaande plan tot nog hogere heffingen ook maar gedeeltelijk worden uitgevoerd, verdere inkrimping van haar Indisch bedrijf onafwendbaar zal zijn. In verband met de staking van alle voorgenomen uitbreidingen in Nederlandsch-Indië en het verplaatsen van een deel harer fabriekscapaciteit naar elders heeft de Bataafsche bestellingen van materialen en machinerieën tot een bedrag van meer dan f 15,— miljoen geannuleerd.

Raadpleegt men nu de Winst- en Verliesrekening der Koninklijke over 1920, dan blijkt dat het protest harer voormelde dochtermaatschappij alleszins gegrond is.

De netto-winst der Koninklijke over 1920 bedroeg rond f 130,— miljoen; daar de olie-productie in Nederlandsch-Indië $\frac{1}{5}$ bedraagt der totale olie-productie der dochtermaatschappijen der Koninklijke, mag men aannemen, dat de olie-productie der Indische terreinen tot voormelde netto-winst f 26,— miljoen heeft bijgedragen. Zekerheid bestaat hieromtrent niet; het bedrag kan groter en kan ook kleiner zijn. Doch wel mag als zeker worden aangenomen dat, waar de Indische olieproductie der Koninklijke niet meer dan $\frac{1}{5}$ harer totale olieproductie bedraagt, en waar de winst over 1920 (dat een voordeelig jaar is geweest) over de geheele olieproductie niet meer heeft bedragen dan f 130,— miljoen, van de winst op $\frac{1}{5}$ dier olieproductie, boven de bestaande belastingen, niet nog eens f 53,9 miljoen jaarlijks kan geheven worden. Want door die extra-heffing zou niet alleen de winst van de Koninklijke op hare Indische olieproductie geheel verdwijnen, maar zou zij daarop nog een zeer aanzienlijk bedrag moeten bijpassen.

Het is dus duidelijk, dat de door de Indische Regeering voorgestelde verhooging van het uitvoerrecht op aardolie enz. onmogelijk aanvaard kan worden tot het door haar voorgesteld bedrag, en dat, mede in verband met de door de Bataafsche Petroleum Maatschappij daadwerkelijk aangevangen inkrimping van haar bedrijf en de prijsdaling van de uit aardolie gewonnen producten, de raming der Regeering van de in 1922 te ontvangen opbrengst der uitvoerrechten f 53,9 miljoen te hoog is geweest.

Het bovengezegde samenvattende, is de door de Indische Regeering gedane raming van de opbrengst van verschillende harer middelen in 1922 veel te hoog geweest, en wel f 37,9 miljoen voor het spoorwegbedrijf, f 17,7 miljoen voor het tinbedrijf, en f 72,4 miljoen voor de belastingen, te zamen f 128,— miljoen.

Ware de begroting voor 1922 op eene reële basis opgemaakt, dan zou zij moeten sluiten niet met een voordeelig saldo op den gewonen dienst van f 11,2 miljoen, maar met een nadeelig saldo op dien dienst van f 116,8 miljoen.

Met deze begroting duwt de Indische Regeering Nederlandsch-Indië weer een goed stuk verder voort op den weg, die volgens hare eigen woorden leidt tot verarming van het Land en ernstige benadeeling van 's Lands crediet. Is het haar inderdaad ernst met het door haar uitgesproken voornemen om het Land voor deze gevaren te behoeden, dan staat haar slechts één weg open: deze is om overeenkomstig het advies van den heer s' Jacob (Handelingen pag. 259) de uitgaven der huishouding te regelen naar de inkomsten met terugbrenging der belastingen tot een peil, dat in overeenstemming is met de economische en maatschappelijke verhoudingen, en zeker niet om met overschatting van de krachten van het land en de belastbaarheid van het volk de huishouding boven haar vermogen te doen leven.

J. GERRITZEN.

THE HAGUE RULES, 1921.¹⁾

II.

In de Economisch-Statistische Berichten van 5 October 1921 heb ik de concessies nagegaan, die door de Reeders bij deze onderlinge overeenkomst waren geschonken door de erkenning en vastlegging van hun aansprakelijkheid voor alle ongevallen, die zich mochten voordoen in hun bedrijf als vervoerders (carriers' risks). Deze staan geregeld in Art. III der Hague Rules.

In artikel IV staan daartegenover opgesomd die risico's, waarvoor de reeders geen verantwoordelijkheid op zich namen en die door de bevrachters zelf moeten worden gedragen. Dit zijn de risico's verbonden aan hun bedrijf als zeevaarders, het vervoer over de zee en de behandeling van het schip (navigation risks).

In paragraaf 1 wordt de hoofdregel vastgelegd, n.l. dat noch de vervoerder noch zijn schip aansprakelijk zal worden gesteld voor enig verlies of schade, die veroorzaakt mochten worden door de onzweewaardigheid van het schip, tenzij de vervoerder nalatig is geweest in het toepassen van de noodige zorg bij het zeewaardig maken, uitrusten, bemannen en proviandieren van het schip, d.w.z. in die plichten, die hem bij art. III zijn opgedragen.

Hierbij valt op te merken, dat de vervoerder niet aansprakelijk wordt gesteld voor het onzweewaardig zijn van het schip door oorzaken buiten zijn schuld, slechts voor het niet behoorlijk uitoefenen van zijn plicht. Heeft hij aan die plichten voldaan vóór het vertrek van het schip, dan houdt zijn verantwoordelijkheid op zoodra het schip aan de kim uit het gezicht is verdwenen.

Dan volgt in paragraaf 2 een opsomming van de verschillende risico's, verbonden aan de zeevaart waarvoor des vervoerders aansprakelijkheid is opgeheven. Het is een lange lijst, die begint met één algemeenen regel, n.l. verlies of schade, toegebracht door of te wijten aan daden van kapitein en bemanning in het bevaren en behandelen van het schip en eindigt met een algemeenen regel, n.l. eenige andere oorzaak, die niet, al dan niet rechtstreeks, te wijten is aan eenige handeling van den vervoerder of aan eenige handeling of nalatigheid van zijn vertegenwoordigers, zijn bedienden of employees.

Daartusschen is de lange opsomming van gevaren, die men gewoon is te vinden in een Engelsch cognossement.

Waren de Haagsche Reglementen opgesteld door een continentalen rechtsg geleerde en hadden zij het

¹⁾ [Wij brengen in herinnering, dat de Hague Rules in extenso in Engelschen tekst werden afgedrukt in het nummer van 21 September 1921, blz. 817. — Red.]

votum moeten verwerven van een constituerende vergadering op het vasteland, dan was par. 2 heel wat eenvoudiger opgesteld en was ook daarvan een algemeen artikel gemaakt, waarschijnlijk opgesloten in den geijkten en elders dan in Engeland zoo geliefkoosden en alles omvattenden term „force majeure”.

Force majeure echter kent het Engelsche recht niet en volgens het gewoonterecht is de reeder voor alle gevaren aansprakelijk, die hij niet uitdrukkelijk heeft uitgesloten. Vandaar zijn angstvalligheid om alles op te noemen, wat hem voor den geest komt of zijn ervaring hem geleerd heeft als een mogelijk te vermijden risico. Desniettegenstaande was het wel mogelijk geweest om in één algemeenen regel tusschen de eerste en de laatste uitsluiting de gansche reeks van risico's samen te vatten, die nu bij name genoemd zijn. Het voorstel daartoe werd door Mr. Leopold Dor en mijzelf gedaan, vooral naar aanleiding van de opmerking, dat een poging om de clauses van het connossement te bekorten, uitliep op een woordelijke overname van die clauses in de Hague Rules; een voorstel, dat steun vond bij den voorzitter. Hier tegen kwam echter het Engelsche conservatisme in verzet. Speciaal Sir Norman Hill, afgevaardigde van de Engelsche reeders, verzocht aan dat voorstel geen gevolg te geven, omdat hij wel wist, dat het hem onmogelijk zou zijn, zijn constituenten tot aanneming van de Rules over te halen, wanneer zij daarin misten de nu door lang gebruik geijkte vormen en opsommingen, waaraan het oog was gewoon geraakt.

„Wij mogen conservatief schijnen”, zoo pleitte hij, „doch wij hebben bittere ervaring opgedaan in rechte. Om een voorbeeld te noemen. Iedere reeder in ieder land zou meenen, dat als in een aanvaring zijn schip zinkt op den bodem van de zee, dat zinken het gevolg was van een der „gevaren van de zee”. Niet aldus onze rechters, die de zaak ziften en tot de ontdekking kwamen, dat de aanvaring veroorzaakt was door de nalatigheid van een kapitein of den gedwongen loods en die nu uitmaakten, dat voor alle bepalingen van het vervoercontract het schip niet verloren was door een zeegevaar, doch door nalatigheid, waarvoor de reeder aansprakelijk is.”

De niet-Engelsche reeders zullen zich bij het aannemen van de Hague Rules deze Engelsche zinswendingen moeten laten welgevallen, hetgeen trouwens aan degenen, die met Engelsche connossementen hebben leeren omgaan, niet moeilijk zal vallen.

Om die reden werd dan ook met het verzoek van Sir Norman genoegen genomen en legden de opposenten zich bij dat verzoek neder.

Een verdere discussie liep over de juiste beteekenis der Engelsche woorden: „navigation or management” van het schip en die ik vertaald heb met het „varen en behandeling” van het schip.

Wat bedoeld wordt met „management” zijn alle handelingen, die het schip betreffen, zoodra het de haven verlaten heeft en die zich niet bepalen tot het zuivere sturen en in de vaart houden van het schip. Zooals wederom zoo plastisch door Sir Norman Hill werd beschreven: „Wanneer het de vraag geldt van onzweewaardigheid, dan wordt het schip beoordeeld als vracht vervoerend middel en als wij erop konden rekenen, dat dezelfde principes zouden worden toegepast bij het beoordeelen van de vraag of er nalatigheid was bij het doen varen van dat groote vracht vervoerend middel en dat daarbij niet eenvoudig de vraag zou gesteld worden: is dat stuurmanskunst of niet?, dan zouden wij tevreden zijn.”

Voor al bij de Fransche vertegenwoordigers leverde het woord „management” een punt van overweging. Hoe dat woord in het Fransch weer te geven? „Administration” was te eng, „exploitation” te ruim. Het is een dier uitdrukkingen, die begrepen worden, doch moeilijk anders dan in hun oorspronkelijke taal in één enkel begrip zijn te omvatten. In den zin van Sir Norman Hill's omschrijving zou onder „navigation and management” worden verstaan: het bevaren

en doen drijvend houden op de zee van een vracht vervoerend middel”.

Paragraaf 3 bevat de eeuwenoude ontheffing van aansprakelijkheid voor deviatie ter wille van het redden van menschenlevens of goederen op zee.

Zoo zijn wij genaderd tot paragraaf 4 van art. IV, dat den hoofdschotel vormde van de discussies en dat ons bijna een geheelen dag bezig hield. Het bevat de limiet van de beperking der aansprakelijkheid der reeders en feitelijk ging daarom de geheele strijd en ging daarom het geheele congres. Toegegeven werd van den aanvang door de vertegenwoordigers der bevrachters, dat de verantwoordelijkheid, die de reeders op zich namen voor aan hen ter vervoer toevertrouwde goederen binnen bepaalde grenzen moest worden gehouden, wanneer door de bevrachters niet met name de inhoud en de waarde van hun verpakkingen werd aangegeven. Doch hoever zouden vervoerders zich in die beperking mogen limiteeren? Zooals Mr. Leopold Dor, die in deze de groote voorvechter was van de rechten der inladers, ons mededeelde: in Frankrijk waren de reeders er toegekomen om die beperking te reduceeren tot 10 frs. per pakket. In andere woorden, wanneer de inlader waardevolle artikelen, b.v. zijden stoffen, per schip verzendt, doch om redenen van administratieven aard het minder gewenscht vindt om op het connossement de volle waarde te vermelden en dus zijn pakket zonder waardeangifte aan de stoomvaartlijn toevertrouwt, zou hem bij het verloren gaan daarvan door die lijn slechts 10 frs. worden vergoed!

Daartegenover de reeder, die beweert in zijn behoorlijke bescherming tegen schade te zijn benadeeld wanneer van een of ander pakket de bijzondere waarde niet wordt aangegeven, waardoor hij er op opmerkzaam wordt gemaakt, dat bijzondere zorg vereischt wordt en die dan bij het verloren gaan van een klein, onaanzienlijk uitzienend pakket gesteld zou worden voor vergoeding van een verlies van duizenden franken of guldens of ponden sterling. Een voorbeeld werd aangehaald van een klein pakket zilveren messen, dat met andere goederen werd ingeladen en dat in het water viel bij het inladen en waarvoor de volle waarde à £ 50 werd geëischt.

Het ging hier om het vinden van een middenweg, een bedrag, dat den vervoerder niet te zwaar belastte en aan den inlader toch de verzekering gaf, dat het voldoende was om den vervoerder zorg te doen dragen voor een behoorlijke behandeling.

Allereerst was het voorstel een bedrag in geld. Doch in welke munt en tegen welken koers? Moest de koers van den dag worden aangenomen met al de wisselvalligheden van koerswisselingen, die op het oogenblik niet binnen afzienbare grenzen zijn te houden? Of de parikoers van vóór den oorlog, die nergens meer geldt?

Laat ons, zoo de heer De Rousiers uit Parijs, een bedrag vaststellen onafhankelijk van den koers, doch in evenredigheid van hetgeen de reeder aan het vervoer verdient. Laat ons eenige malen het bedrag nemen van de vracht.

Aanvankelijk lachte deze oplossing de reeders en ook anderen wel toe, doch zij vond heftige bestrijding van de zijde van Mr. Leopold Dor. Daarmee, zoo redeneerde hij, zou — zelfs wanneer men 20 maal het bedrag aan vracht nam — wederom de bepaling van limiet der beperking teruggebracht zijn in de handen van den vervoerder en bij lage vrachten zou dit eenvoudig een belachelijke vergoedingssom uitmaken. Neem de vracht van een pakket zijde, die misschien een halve gulden bedraagt. Zelfs 20 maal dat bedrag is niet in evenredigheid met de waarde van de goederen. Niets dan een vast bedrag in geld, waarvan niet kan afgeweken worden en tegen den koers van den dag kan als een juiste en definitieve oplossing worden gerekend van deze limiteering der aansprakelijkheid.

In dezen moeilijken strijd, die de eenige momenten van emotie opleverden in de vriendschappelijke be-

sprekingen kwam andermaal de vredelievende bemiddelingskunst van den voorzitter op schitterende wijze tot haar recht. Hij begon met de vergadering voor vijf minuten te verdagen, hetgeen lucht gaf aan de goemoederen en gelegenheid tot onderling overleg.

Bij de hervatting der werkzaamheden begon hij met voorop te stellen, dat het hier niet gold assurantie (*goedkeuring van de zijde der reeders*), doch dat dit was een op zich zelf staande zaak, het verzekeren dat de reeder zijn plicht doet bij het zorg dragen voor de aan hem toevertrouwde goederen (*goedkeuring van de zijde der inladers*) en dat het hier nu gold of die laatste verzekering beter werd verkregen door het vaststellen van een som per pakket of een verplichting in verhouding tot de betaalde vracht. Hem kwam een vaste som per pakket de beste oplossing voor. Hij gaf toe, dat het een eenigszins arbitraire oplossing was, doch iedere inlader wist, dat hij zijn goederen moest verzekeren en iedere reeder wist ook, dat bij een te enge bepaling van zijn verantwoordelijkheid een inlader hem kan dwingen tot een verantwoordelijkheid van £ 100 voor goederen, wier waarde grooter is, door dit bedrag, in het connossement te vermelden. Het scheen daarom het beste toe dit bedrag als vaststaand in de Rules op te nemen.

Beide partijen legden zich bij deze uitspraak neder. Later is daaraan toegevoegd per pakket „of per unit” om het bedrag ook op onverpakte voorwerpen te doen slaan, terwijl de waarde in andere muntsoorten werd aangenomen tegen den koers van den dag.

Zoo was dit groote strijdpunt beslecht en het scheepje van compromis weer in veilige haven binnengeleed.

De verdere paragrafen gaven weinig aanleiding tot discussie. De verantwoordelijkheid van reeder en schip wordt opgeheven door opzettelijk valsche verklaringen van den inlader bepaalt par. 5, terwijl par. 6 de rechten op schadevergoeding regelt van den vervoerder tegen den inlader, in geval den laatste ontvlambare of ontplofbare goederen zijn ter hand gesteld, zonder dat hem daarvan schriftelijk vóóraf bij de inlading is kennis gegeven.

Par. 7 staat aan den vervoerder het als van zelf sprekend recht toe van zijn rechten en beperking van verantwoordelijkheid afstand te doen, op voorwaarde dat zulks uit het connossement zelf blijkt.

Alleen artikel V gaf nog aanleiding tot een korte gedachtenwisseling. Het is noodig, dat aan de Rules eenige elasticiteit wordt gegeven. Het kan toch voorkomen, dat de inlader er belang bij heeft goederen te doen vervoeren waaraan speciale risico verbonden is, terwijl de vervoerder dit niet wensch te doen op de voorwaarden van gewone aansprakelijkheid. Toen b.v. indertijd de eerste zendingen bevrozen vleesch uit Amerika naar Europa werden vervoerd en de eerste koelinrichtingen, die daarvoor in de schepen waren aangebracht, geen absolute zekerheid opleverden voor het veilig aanvoeren van het vleesch in de haven van bestemming, was geen reeder bereid het vervoer op zich te nemen anders dan tegen algeheele vrijwaring door den inlader voor eenig ongeluk, dat aan dat vleesch kon overkomen of de mogelijkheid, dat het midden op de reis overboord moest worden geworpen ten gevolge van de onvoldoende inrichting der koelkamer.

Daartoe moet vrijheid van contracteeren blijven bestaan. Daarmee waren allen het eens, doch bij het inlussen van die uitzondering moest ervoor worden gewaakt, dat geen achterdeurtje werd open gezet om aan de bepalingen van de Rules te ontsnappen. Dit is gevonden door de bepaling, dat het tegen de inlading van zulke goederen af te geven reçu geen connossement zal zijn, dat het niet zal kunnen worden overgedragen en dat deze bepalingen daarop zullen vermeld staan.

Het reçu wordt daardoor een stuk, dat alleen waarde heeft tusschen inlader en ontvanger en feitelijk

een overeenkomst inhoudt tusschen inlander en diens agent aan de andere zijde van het water met den vervoerder.

Art. VI, dat bepaalt, dat de Rules niet slaan op de verplichtingen van den vervoerder, die mochten voortvloeien uit het door hem ondernemen van andere bedrijven dan het zuivere zeevervoer, en die voornamelijk in verband staan met het bedrijf der groote stoomvaartlijnen, is eigenlijk een herhaling van hetgeen in artikelen 1 en 2 voorkomt, doch opgenomen ter wille van de verplichtingen in verband met het doorcognossement.

Artikel VII bepaalt, dat de Rules niet raken de verplichtingen, die voortvloeien uit internationale scheepvaartbepalingen ter beperking van verantwoordelijkheid van zeeschepen en slaat op de internationale conventies met betrekking tot het voorkomen en regelen van aanvaringen op zee.

Het laatste artikel, dat in het ontwerp No. 8 stond en regelde dat de Rules van toepassing zouden zijn op roegeringsvaartuigen, werd uit de Rules gelicht en naar de resoluties verwezen, daar voorschriften aan Regeeringen minder op hun plaats schenen in een onderlinge overeenkomst tusschen reeders en inlanders.

Daarmee was het groote werk voltooid, een internationaal kunstgewrocht geleverd, dat in de geschiedenis van de ontwikkeling der internationale samenwerking van volken ongeëvenaard is. Komen de Rules op 31 Januari 1922 in werking, dan is de naam van Nederland's Hofstad verbonden aan een vredelievende oplossing van geschillen, die uit den boezem van het bedrijfsleven voortgekomen zonder dwang, leiding of suggestie van hoogerhand, een hechter basis vormt voor haar naleving en voortdurende dan eenig staatsverdrag of wettelijke regeling. Feitelijk is het een terugkeer tot den tijd, dat het zeevervoer geregeld werd door gewoonten, die zonder beschreven te zijn, golden waar schepen voeren en de zee erkend werd dezelfde te zijn voor ieder, die van haar voor zijn handel en verkeer gebruik maakte.

Het is eigenaardig, dat dit geschiedkundig feit, zoo al eenig, heel wat minder enthousiasme gewekt heeft in het land, dat gastvrijheid verleende bij de geboorte ervan en dat daaraan zijn naam verleende, dan daarbuiten.

In de zevende Resolutie ter vergadering aangenomen werd aan de Maritime Law Committee opdracht gegeven waakzaam en werkzaam te blijven en in overleg en samenwerking met andere belanghebbenden het tot stand komen voor te bereiden van de aldus getroffen regeling en de naleving ervan na 31 Januari 1922. Daaraan is in alle opzichten voldaan. In Engeland, dat ten deze uit den aard der zaak vóórgaat, is de scheepvaartwereld zoowel als de handelswereld — voor zoover die geconcentreerd is in Kamers van Koophandel en soortgelijke lichamen — in fermentatie en wordt de bespreking der Rules op de groote congressen van 20 October (Kamers van Koophandel) en 23 November (internationale scheepvaart) met onvermoeid enthousiasme voorbereid.

Laat ons hopen, dat het werkelijkheid wordt en het werk den meesters loont.

Mr. W. ROOSEGAARDE BISSCHOP.

DE PANAMAKANAAL-RECHTEN.

Naar verluidt, bestaat het voornemen op de conferentie van Washington te spreken over de interpretatie van het Engelsch-Amerikaansche [Panama-] Kanaalverdrag.

Engeland heeft al vroeg getracht een regeling met de V. S. te maken over den volkenrechtelijken staat van een kanaal, dat de beide Oceanen zou verbinden. Aanvankelijk werd het beginsel van beiderzijds gearandeerde neutraliteit door Amerika aanvaard, maar onder den invloed van de veldwinnende Monroe-leer verhoogden de V. S. hunne aanspraken en moest

Engeland, ten tijde dat het door den veroveringsoorlog in Z.-Afrika zeer geoccupeerd was, genoegen nemen met het geamendeerde Hay-Pauncefote verdrag van 18 November 1901.

Dit verdrag is nog van kracht en houdt in, dat de V. S. het uitsluitend zeggenschap zullen hebben over het kanaal, hetwelk in Centr.-Amerika zou aangelegd worden. Amerika bouwde op dit verkregen recht voort en verschaftte zich door de bekende Panamamachinatie van November 1903 de gebiedsrechten over de kanaal-zone van Panama. In art. 3 van het Hay-Pauncefote verdrag wordt gezegd, dat de V. S. op het kanaal de regels van het Suezkanaalverdrag in toepassing zullen brengen, n.l. dat het kanaal vrij en open zal zijn voor de handels- en oorlogsschepen van alle naties, die zich zelf aan deze regels, op den voet van volkomen gelijkheid, houden. Volgens het verdrag zullen voorts de voor het kanaal te maken verkeersregels en de te berekenen doorvaartkosten rechtvaardig en billijk zijn. Opmerking verdient, dat voor de niet bij het verdrag betrokken staten de daarin gedane toezeggingen geen waarborg geven.

Toen deze regels in toepassing zouden komen, maakten de V. S. er dadelijk inbreuk op door in de Panamakanaalwet van 24 Augustus 1912 te bepalen, dat de kustvaart der V. S., die uitsluitend is toegestaan aan de nationale scheepvaart, van de betaling van kanaalgeld zou zijn vrijgesteld. Hierbij zij vermeld, dat de vaart tusschen havens aan de Oost- en Westkust der Unie als kustvaart wordt aangemerkt. Voorts bepaalde de wet, dat de vergoeding der kanaalexpluatatiekosten zou gesteld worden op 1,25 \$ per ton, „other than for vessels of the U. S. and its citizens”. Ook houdt de wet nog een bepaling in, dat spoorwegmaatschappijen, die concurrerend zijn t. o. v. het kanaal, geen verkeer door het kanaal zullen mogen onderhouden. Dit laatste verbod richt zich voornamelijk tegen de Canadeesche spoorwegmaatschappijen.

De Britsche regeering protesteerde, op grond van het Hay-Pauncefote verdrag, waarop de Unie-regeering met de lezing verscheen, dat met de — hiervoren aangestipte — woorden „alle naties” in het verdrag, bedoeld was: alle ten opzichte van de V. S. „vreemde” naties, zoodat uitsluitend toegezegd was Engeland niet slechter te zullen behandelen dan een ander vreemd land, maar niet de verplichting was aanvaard om aan de Amerikaansche scheepvaart preferentie te onthouden.

De democratische regeering, die korten tijd na het ontstaan van dit geschil optrad, heeft er zich toe gezet de onloochenbare inbreuk op het Hay-Pauncefote verdrag in de Panamakanaalwet te doen verdwijnen. Ook ditmaal werkte daarbij een bestaande onrust in de buitenlandsche politiek [— evenals bij Englands inschikkelijkheid in 1901 —] als katalysator. Voor de Unie bestond in het voorjaar van 1914 het dreigement van strijd met Mexico. Na een boodschap van Wilson verscheen een voorstel, dat met 248 tegen 162 stemmen in het Representantenhuis aangenomen werd. De wetswijziging werd 15 Juni 1914 geteekend. Met moeite was de toestemming van het Congres verkregen, want ook aan democratische zijde bestond tegen het prijsgeven der preferentieele behandeling der Amerikaansche kustvaart een sterke oppositie.

De wijzigingen der wet bestaan er in, dat de bepaling in de wet van 1912, waarbij in Amerika geregistreerde kustvaarders vrijgesteld zijn van de betaling van kanaalrechten, wordt geschrapt, terwijl voorts de uitsluiting van Amerikaansche schepen en onderdanen voor de toepassing van de in de wet vastgestelde grenzen van het kanaalrecht gesupprimeerd is. Het artikel, dat bepaalde spoorwegmaatschappijen verbiedt diensten door het kanaal te onderhouden of zich bij maatschappijen te interesseren die zulks doen, is voor zooveel ons is kunnen blijken van kracht gebleven.

Het was aan te nemen, dat toen de republikein-

sche partij in de Unie weer aan het bewind was gekomen, de lust zich zou vertoonen om aan de herziene kanaalwet te tornen.

Senator Harding heeft in een rede, door hem in Juli 1920 gehouden, nadat zijn candidaatsstelling hem officieel was bekend gemaakt, gezegd: „I like that recommittal to thoughts of „America first” which pledges the Panama Canal, an American creation, to the free use of American shipping.” In de rede van President Harding, bij zijn beëdiging op het Capitool, ontbreekt een directe verwijzing naar het herstel van preferentie voor de Amerikaanse scheepvaart in het Panamakanaal, maar de geheele redevoering ademde een geest van bescherming en voorkeur.

Daarentegen is reeds in Mei 1920 door den republikeinschen Senator Borah in den Senaat een voorstel gedaan om de Amerikaanse kustvaart weer vrij te stellen van de betaling van kanaalrechten, een wensch, die vooral gedragen zou worden door de republikeinen in de staten langs de westkust. In Augustus van het jaar, dat wij thans schrijven, berichtte de New Yorksche correspondent van de „Daily Telegraph”, dat het door Senator Borah „ingediende wetsontwerp” tot intrekking van de Panamakanaalrechten voor Amerikaanse kustvaartuigen, voorloopig ter zijde zou zijn gelegd, omdat — aldus het blad — dit wetsontwerp krachtens wet wil bereiken, wat president Harding eenvoudiger meent te kunnen verkrijgen door diplomatieke vertoogen.

Deze vertoogen zijn, naar bekend is, reeds in gang geweest, maar Engeland is niet bereid gevonden zijn rechten uit het Hay-Pauncefote verdrag prijs te geven. Ook de door Hughes, den Amerikaanschen staatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, gedane pogingen om Canada tot een compensatie te bewegen, zijn, naar gezegd wordt, op weerstand afgeketst.

Senator Borah en zijn medestanders hebben zich toch niet kunnen bedwingen om het hiervoren genoemde ontwerp in behandeling te doen nemen, waarop — blijkens een Reuterbericht van 10 October — de aanneming ervan niet een meerderheid van tien stemmen, in den Senaat gevolgd is. Er is daarmede, in het vooruitzicht van de vriendschappelijke besprekingen, die de regering der V. S. met die van Engeland en een aantal andere landen op het punt staat te Washington te gaan voeren, een ietwat pijnlijke situatie in het leven geroepen. Anderzijds wordt door het voorval reeds een kleine illustratie gegeven van de opvattingen bij een deel van de Amerikaansche geïnteresseerden. Het Representantenhuis heeft te kennen gegeven de behandeling van het ontwerp tot na de Washingtonsche conferentie te zullen aanhouden en sedert heeft men nog kunnen lezen, dat president Harding met de leiders van het Congres overeenstemming heeft verkregen om van verdere behandeling voorshands af te zien.

In „The South American Journal” van 12 Februari 1921, die ter zake goed geïnformeerd schijnt te zijn, leest men o.m.:

„In the opinion of Republican leaders the Panama Canal tolls question, involving, as it will, a delicate and controversial issue with Great Britain, undoubtedly will become the outstanding international problem in the early period of the Harding Administration. It is not regarded as probable that the efforts of the two groups in the treaty dispute will reach a point of harmony where the Republican leaders will venture to bring before the Senate some substitute for the League of Nations until late in 1921.

„Even though President Harding should avoid bringing the old dispute before the country in his inaugural address because of reasons which then may seem advisable, he has so aroused the country, and especially those Senators who have fought for the exemption clause, that they are now determined to bring the matter to a focus.”

Deze toespeling op een „substitute for the League of Nations” trekt de aandacht, omdat men bij het vraagstuk der gedifferentieerde behandeling van

de Amerikaansche scheepvaart in het Panamakanaal reeds geneigd was verband te zoeken met artikel 23e van het Pact van den Volkenbond, inhoudende: „la garantie et le maintien de la liberté des communications et du transit, ainsi qu'un équitable traitement du commerce de tous les Membres de la Société.”

Meer dan een algemeene aanwijzing, voor het ten aanzien van het Panamakanaal te aanvaarden regime, kan aan dit voorschrift uit het Pact niet worden ontleend, immers de Vereen. Staten, die geen lid van den Bond zijn, zijn daardoor niet gebonden. Ook wordt in het artikel de gelijkheid van behandeling der Staten alleen genoemd voor den handel, zoodat dubieus is of het artikel zich laat interpreteren als een verbodsbepaling voor wetgeving van het karakter der Panamakanaalwet van 1912. De in het voorjaar ter Verkeersconferentie van Barcelona — waaraan echter de Vereen. Staten niet deelnamen — behandelde conventie voor de waterwegen sluit nog bovendien de kanalen van het bij het Pact gestelde internationaal regiem voorshands uit. Een regeling die naar de lezer zich zal herinneren door den Nederlandschen gedelegeerde, Dr. Lely, zeer werd aangevochten. In de voornoemde Conventie is de mogelijkheid opengelaten om bij vrijwillige verklaring het internationaal regiem tot kanalen uit te strekken. Zoomin van Engeland, voor het Suezkanaal, als in nog mindere mate van Amerika, voor het Panamakanaal, waarmee de beide waterwegen genoemd zijn, die speciaal in aanmerking komen, valt op geneigtheid, om in het bestaande verandering te brengen, te rekenen.

Met belangstelling mogen de consequenties worden tegemoetgezien, waartoe de besprekingen ter conferentie van Washington, ook voor wat betreft dit onderwerp — een der vele conflicten waarin de belangstrijd om den Pacific zich uit — zullen voeren.

Sedert het bestaan van de Merchant Marine Act (1920), waarbij o.m. bepaald is, dat de vaart tusschen de Unie en de Philippijnen tot de kustvaart behoort, zal de beteekenis van een door de Amerikaansche scheepvaart in het kanaal verkregen preferentie nog niet weinig vermeerderen. Ook ons land kan er zich direct bij geïnteresseerd achten, *) immers er worden onder Nederlandsche vlag diensten onderhouden van Nederland naar de havens op de westkust van Noorden Zuid-Amerika en ook van uit de Oost-Indische koloniën is er onder Nederlandsche vlag geregeld verkeer door het Panamakanaal. Bij den zwaren concurrentiestrijd, dien de Nederlandsche reederijen thans op de wereldzeeën hebben te voeren, zullen alle factoren, die de lasten in vergelijking met mededingers vermeerderen, niet kunnen nalaten den druk op het bedrijf nog te verzwaren.

G. E. H.

*DE BESLUITEN, GENOMEN DOOR DE
EMIGRATIE-COMMISSIE DER INTER-
NATIONALE ARBEIDS-ORGANISATIE
IN HARE BIJeenKOMSTEN IN DE
MAAND AUGUSTUS 1921.*

Alvorens tot eene vermelding en bespreking van de besluiten over te gaan, komt het mij gewenscht voor in 't kort een en ander omtrent de Commissie mede te deelen.

In de eerste zitting van de Internationale Arbeids-Conferentie te Washington in de laatste maanden van 1919 gaf de behandeling van het Werkloosheidsvraagstuk aanleiding om ook de emigratiekwestie onder de oogen te zien.

*) De aanvullende overeenkomst d.d. 26 Aug. 1852 van ons land met de V. S., welke nog van kracht is, bepaalt in art. 3, dat wederzijds bij het „aankomen” van schepen geen rechten van welke benaming ook zullen geëven worden, welke niet ook door de nationale schepen moeten worden voldaan. De overeenkomst sluit echter bij art. 4 den „kusthandel” uit.

Als gevolg hiervan werden door die conferentie de volgende besluiten genomen:

1. In verband met het werkloosheidsvraagstuk zal bij het Internationaal Arbeidsbureau eene bijzondere afdeling worden opgericht om in 't bijzonder belast te worden met alle aangelegenheden betreffende emigratie van arbeiders en den toestand van vreemde loontrekkenden.

2. De Raad van Beheer van het Internationaal Arbeidsbureau zal eene Internationale Commissie in het leven roepen, die, met volkomen eerbiediging van de soevereine rechten van elken staat, verslag zal uitbrengen omtrent de te nemen maatregelen ter reglementeering van de migratie van arbeiders buiten hun land van oorsprong en ter bescherming der belangen van de loontrekkenden, die in een ander land verblijven dan hun land van oorsprong. Deze Commissie zal haar verslag moeten aanbieden in de zitting van 1921 van de Internationale Conferentie.

De vertegenwoordiging der Europeesche staten in de Commissie zal hoogstens de helft mogen uitmaken van het totaal aantal leden der Commissie.

De Raad van Beheer van het Internationaal Arbeidsbureau gaf gevolg aan het onder 2 genoemd besluit in zijn zitting van Maart 1920, waarin hij besloot de Commissie samen te stellen uit een President en 18 leden, welke zouden worden gekozen voor de eene helft door de Regeeringen van de Europeesche staten en voor de andere helft door de Regeeringen van de staten buiten Europa en wel zoodanig, dat een derde van de leden de Regeeringen, een derde de werkgeversverenigingen en een derde de arbeidersverenigingen zouden vertegenwoordigen.

Bij een later besluit werd een zetel van vice-president, zonder stemrecht, aan Italië toegewezen en beslist, dat de vertegenwoordiger van Groot-Brittannië stemgerechtigd zou zijn.

De mandaten werden uiteindelijk als volgt verdeeld:

Regeerings- vertegenwoordigers	Arbeiders- vertegenwoordigers	Werkgevers- vertegenwoordigers
Brazilië	Duitschland	Zuid-Afrika
Canada	Australië	Argentinië
China	V. St. v. Amerika	Spanje
Frankrijk	Italië	Griekenland
(Britsch) Indië	Zweden	Tsjecho Slowakije
Japan	Polen	Zwitserland

Ter voorbereiding van het werk der Commissie werd door het Internationaal Arbeidsbureau een vragenlijst opgesteld, die aan alle leden van de Internationale Arbeidsorganisatie werd toegezonden.

De overstelpende hoeveelheid gegevens welke naar aanleiding van die vragenlijst door de verschillende Regeeringen werden ingezonden, zijn door de betrokken afdeling van het Internationale Arbeidsbureau geschift en verwerkt in: 1ste Gedocumenteerde brochures omtrent de statistische systemen en omtrent de wetten en verdragen emigratie- en immigratie betreffend en; 2de verslagen aan de Commissie betreffende de verschillende punten geplaatst op haar agenda van werkzaamheden.

Bij het ontwerpen van die agenda is het Bureau der Commissie (President, Vice-President en Secretaris) uitgegaan van het denkbeeld, dat het aanbeveling verdiende zich te bepalen tot sommige belangrijke deelen van het vraagstuk van welke behandeling practische en duidelijke resultaten waren te verwachten.

Zoo kwam het bureau tot de navolgende agenda:

A. De bescherming der emigranten, onderverdeeld in:

1. Staatstoezicht op alle agenten, die belang hebben bij de bevordering der emigratie, en op de voorlichting der emigranten.

2. De groepsgewijze aanwerving van arbeiders in een land met het oogmerk ze in een ander land te werk te stellen.

3. De contracten inhoudende kortingen op de loonen voor gedane voorschotten (verbod of staatstoezicht).

4. Het aanvaarden van maatregelen, welke toelaten dat het onderzoek der emigranten, medisch of uit anderen hoofde, plaats heeft vóór de inscheping.

5. De hygiënische toestand der emigranten aan boord der schepen en in de treinen.

6. De verzekering der emigranten tijdens de reis.

7. De organisatie van nationale systemen van Arbeidsbeurzen. Toegang tot deze beurzen voor emigranten en immigranten en hunne voorlichting ten opzichte van werk, waar vreemde arbeidskrachten noodig zijn.

8. Gelijkheid van behandeling van arbeiders van eigen en van vreemde nationaliteit.

B. Door het Internationaal Arbeidsbureau uit te voeren werkzaamheden, onderverdeeld in:

1. De verzameling van gegevens betrekking hebbende op de emigratie en de immigratie.

2. Het in internationaal verband brengen van de maatregelen ter bescherming der emigranten.

In 14 zittingen werd deze agenda door de Internationale Emigratie-Commissie behandeld. De genomen besluiten laat ik hieronder volgen, terwijl ik daaraan voor zooveel noodig mijne beschouwingen toevoeg.

„1. Ieder lid¹⁾ zal aan het Internationaal Arbeidsbureau met zoo kort mogelijke tusschenpoozen, welke drie maanden niet te boven zullen gaan, doen toekomen:

„Alle beschikbare gegevens, 't zij wettelijke, statistische „of andere, de emigratie, immigratie, terugzending van „emigranten naar het vaderland of de transmigratie be- „treffend, met inbegrip van alle getroffen of in over- „weging genomen maatregelen daaraan rakend;

„Telkenmale als zulks mogelijk is zullen de bovenbe- „doelde gegevens moeten worden verzameld in dier voege, „dat daarvan mededeeling²⁾ kan zijn gedaan binnen de „drie maanden volgende op het tijdperk, waarop zij be- „trekking hebben.”

Het spreekt van zelf, dat de schat van gegevens, welke het Internationaal Arbeidsbureau op deze wijze verkrijgt, uit alle deelen der wereld, uit emigratie- en immigratielanden, ter beschikking staat van alle leden.

„2. De Directeur van het Internationaal Arbeidsbureau wordt verzocht de statistische diensten van de leden „te raadplegen met het doel een geschikt formulier te ont- „werpen, dat in de in 1922 te houden Arbeidsconferentie „zou zijn voor te brengen.”

Ter toelichting zij opgemerkt, dat de migratiestatistiek in de verschillende landen in velerlei opzicht belangrijk verschilt, waardoor eene vergelijking, zoo al mogelijk, zeer bemoeijlikt wordt.

Door de migratiestatistiek der leden op een zelfde basis te grondvesten zal het inzicht in de migratiebeweging belangrijk gemakkelijker worden gemaakt en het mogelijk zijn daaruit belangrijke gegevens te verkrijgen en conclusies te trekken.

Internationaal verband van de maatregelen welke betrekking hebben op de bescherming van de emigranten.

„3. De Commissie verzoekt den Raad van Beheer van „het Internationaal Arbeidsbureau om alle maatregelen te „willen nemen, opdat de technische emigratiedienst van „het bureau, zoo noodig bijgestaan door eenige deskundi- „gen, het vraagstuk onderzoekt van het in internationaal „verband brengen der wetten betreffende de migratie.”

„Voorzichtigheid is de moeder van de porseleinkast!” Ziedaar mijn eersten indruk. Waarom niet al dadelijk de voornaamste punten aangegeven, waaromtrent overeenstemming in de verschillende wetten, dringend noodig wordt geacht?

Erkend dient echter, dat niet wél overwogen voorstellen het bereiken van het beoogde doel eer zouden schaden, dat de kwestie, gelet op de uiteenlopende belangen der emigratie- en immigratielanden, der landen zonder havens, in tegenstelling met die, waar inscheping en vervoer van transmigranten een factor van beteekenis is, geen gemakkelijke is.

De opdracht tot bestudeering schijnt mij daarom wel gerechtvaardigd toe en zulks nog te meer, omdat in de volgende resoluties reeds menige belangrijke

¹⁾ Van de Internationale Arbeidsorganisatie (noot van den schrijver).

²⁾ Aan het Internationaal Arbeidsbureau (noot van den schrijver).

wensch wordt uitgesproken en menige nuttige wenk in zake de wetgeving ingesloten is.

Wel had ik gaarne een opdracht tot het indienen van een rapport en van voorstellen op een niet te ver verwijderd tijdstip in de resolutie opgenomen gezien.

Tewerkstelling van emigranten.

„4. Ieder lid verbindt zich, de diensten van zijn systeem „van openbare arbeidsbeurzen, buiten de bijzondere dien- „sten die mochten bestaan, ter beschikking te stellen van „de emigranten en immigranten om hun te helpen eene be- „trekking te vinden.”

„5. Ter wille hiervan is het wenschelijk, dat voortdu- „rende verbindingen worden tot stand gebracht tusschen „de openbare arbeidsbeurzen en de openbare emigratie- of „immigratiediensten waar deze bestaan.”

„6. Ieder lid verbindt zich aan de openbare arbeids- „beurzen van de andere landen, die daarom vragen, de in- „lichtingen te verschaffen, die noodig zijn voor eene goede „uitvoering van de bepalingen van het besluit No. 4, in „het bijzonder met het oog op den trek aan de grenzen. „Deze uitwisseling van inlichtingen zal geschieden 't zij „rechtstreeks tusschen de bureaux voor dit doel aangewe- „zen, 't zij op eene wijze vastgesteld door de bevoegde „macht.”

„7. Het is wenschelijk dat in de plaatsen, waar de „emigranten en immigranten in grooten getale te samen „zijn, een orgaan in het leven wordt geroepen ter arbeids- „bemiddeling en ter verstrekking van alle inlichtingen, die „voor hun van belang zijn, overeenkomstig het bepaalde „aangegeven in de beide voorafgaande besluiten.”

De besluiten 4 tot en met 7 spreken voor zich zelf en verdienen ongetwijfeld toegejuicht te worden.

In het bijzonder zal de oprichting van eene instelling als onder 7 bedoeld, b.v. in de havens van ont- scheping der immigranten, in belangrijke mate er toe kunnen bijdragen, niet alleen om voor die vreemdelingen het pad te effenen, maar evenzeer om te geraken tot eene betere verdeling der arbeidskrachten over het arbeidsveld, waardoor openhooping en als gevolg werkloosheid in sommige plaatsen tegenover een tekort in andere streken zou worden voorkomen.

Gelijkheid van behandeling.

„8. Het is wenschelijk, dat de leden zich voornemen „om, bij ontstentenis van genomen wettelijke maatregelen „in elk land, door middel van internationale overeenkom- „sten, in de grootst mogelijke mate te geraken tot eene „gelijke behandeling van de geïmmigreerde arbeiders en „hunne rechthebbenden als van de Landskinderen, in 't „bijzonder met betrekking tot de wetten op den arbeid „en de sociale voorzorg, zoomede tot die op de ondersteu- „ning en op de vrijheid van vakorganisatie.”

„9. Het Internationaal Arbeidsbureau wordt verzocht „een studie te maken, waarvan de uitslag zal worden voor- „gebracht in eene volgende conferentie, ten einde te ge- „raken voor zoover zulks mogelijk is, tot een gelijke wet- „geving tusschen alle staten of tusschen zekere groepen „van staten, ten opzichte van de sociale verzekering.”

Internationale samenwerking is in deze noodig om het doel te bereiken.

Dat enkele staten, die in sociale maatregelen aan de spits gaan, het voorbeeld geven, heeft uit inter- nationaal oogpunt weinig andere waarde dan die van elk goed voorbeeld, dat tot navolging kan nopen. Voor die vooruitstrevende staten echter kan daaruit groot nadeel voortvloeien en wel in die mate, dat zijne eigen inwoners, en ook zelfs in het bijzonder de eigen arbeiders, daarvan de dupe worden.

Die staten geven daarmede tevens een middel prijs om de minder vooruitstrevenden, ter wille van de treklustige of tot emigratie genoodzaakte arbeiders der laatstbedoelde staten, te bewegen tot een over- eenkomst.

De besluiten 8 en 9 willen mij dan ook van hooge waarde voorkomen, in 't bijzonder voor Nederland.

Toezicht op de emigratie-agenten.

„10. Het is wenschelijk, dat elk lid zich verbindt een „staatstoezicht in het leven te roepen op de ondernemers „en agenten, die zich bezighouden met het vervoer ter zee „en te land der emigranten, op de emigratie-agenten en „onderagenten, op de emigratiebureaux of elk ander

„bureau, dat vervoerbiljetten aan emigranten levert, op de „wervingsagenten en arbeidsbemiddelingsagenten voor „het buitenland en in het algemeen op allen, die belang „hebben bij bevordering der emigratie en werkzaam zijn „binnen het landsgebied.”

„11. Elk lid verbindt zich alle voorradige inlichtingen, „betrekking hebbend op emigratietoestanden, zoo moge- „lijk kosteloos, ter beschikking van belanghebbenden te „stellen.”

„12. Elk lid verbindt zich alle propaganda voor emi- „gratie, waarbij van valsche voorlichtingen gebruik ge- „maakt wordt, te onderdrukken.”

„13. De Emigratie Commissie vestigt de aandacht van „de leden op de wenschelijkheid voor die landen, die daar- „toe nog niet overgingen, om in hunne wetgeving op te „nemen het beginsel van de hoofdelijke aansprakelijkheid „der ondernemers en van alle anderen, die zich bezig hou- „den met het vervoer over zee en te land van de emigran- „ten, voor de overeenkomsten aangegaan in hun naam en „de misslagen begaan door hunne vertegenwoordigers, hun „personeel, hunne agenten en bedienden, zoowel erkende „als geheime, zoomede door alle andere personen, die te „hunnen bate en in hun belang handelen.”

De besluiten 10 tot en met 13 zijn voor de emigra- tie-wetgeving van het hoogste belang en geven vrij- wel zuiver weer de beginselen door de Nederlandsche Vereeniging Landverhuizing ter zake voorgestaan.

Worden deze beginselen in de wetten der leden op- genomen, dan zal aan de misleiding en uitbuiting der emigranten voor een goed deel paal en perk ge- steld zijn.

Acht ik dus genoemde besluiten der Emigratie- Commissie toe te juichen, zoo mag ik toch niet na- laten mijne teleurstelling te kennen te geven over de redactie van punt 12.

Die redactie toch laat de deur wagenwijd open voor propaganda, gebaseerd op overdreven voorspie- gelingen, zonder dat de misleiders van valsche voor- lichting zullen kunnen worden beticht.

De propaganda, gegrond op overdreven voorspie- gelingen, verdient evenzeer verhinderd te worden; zij doet even groot kwaad als die welke een valsche voor- stelling van zaken geeft.

De propaganda dient onder Regeeringstoezicht te staan.

Alleen zoodoende kan aan de daarbij veelal ge- pleegde misleiding paal en perk worden gesteld.

Het is dan ook te hopen, dat het besluit No. 12 van de Emigratie-Commissie niet in dien vorm wordt aangenomen door de Internationale Arbeidsconferentie, maar dat daarvoor in de plaats wordt gesteld:

„Elk lid verbindt zich de propaganda voor emigratie, „immigratie en terugkeer naar het eigen land onder „staatstoezicht te stellen en alle propaganda van dien „aard zonder voorafgaande goedkeuring te verbieden.”

Groepsgewijze werving.

„14. In de overeenkomsten tusschen twee landen ge- „sloten ingevolge de aanbeveling van Washington ten op- „zichte van de groepsgewijze aanwerving, of in het geval „van groepsgewijze aanwerving in den vreemde uitgeoefend, „zal rekening moeten worden gehouden met de navol- „gende beginselen:

„(1). Toezicht en controle door de bevoegde autoriteiten „van de beide belanghebbende staten, ieder op zijn eigen „gebied.

„(2). Uitoefening van de werving uitsluitend door tus- „schenkomst der bureaux of der agenten, die daartoe door „de bevoegde autoriteit van den staat gemachtigd zijn.

„(3). Raadpleging van de werkgevers- en werknemers- „vereeningen, indien het betreft aanwerving naar aan- „leiding van overeenkomsten tusschen Regeeringen.

„(4). Waken opdat de aanwerving de arbeidsmarkt van „geen van beide landen verstoort; in 't bijzonder, dat het „loon niet zij beneden dat van het land van immigratie „en dat de aankomst der arbeiders niet plaats vindt ter „gelegenheid van stakingen of uitsluitingen.

„(5). De in het emigratieland afgesloten (geteekende) „contracten moeten ten volle van kracht zijn in het land „van immigratie, uitgezonderd ten opzichte van de hepa- „lingen, die in strijd zijn met de publieke orde.

„15. Indien vastgesteld wordt dat arbeiders of geëm- „ployeerden, mannen en vrouwen, zijn aangeworven voor „een ander land ter vervanging van de arbeiders en ge-

„employeerden van dat land, die in een stakingsstrijd of „uitsluiting betrokken zijn, moet de onderneming, welke „die werving heeft uitgeoefend of te wier behoefte de wer- „ving is geschied, aan de aangeworven arbeiders en ge- „employeerden alle uitgaven vergoeden, met inbegrip van „de reiskosten heen en terug.”

Het komt mij voor, dat tegen deze besluiten No. 14 sub (4) laatste zindeel en No. 15 gerechte bedenking kan worden ingebracht.

Ware het niet beter geweest om, in den geest van het bepaalde in de besluiten No. 3 en No. 9 aan het Internationaal Arbeidsbureau te verzoeken deze vraagstukken nader in studie te nemen en daaromtrent op een vast te stellen tijdstip een gemotiveerd voorstel aan te bieden?

Ik zou tegen deze besluiten slechts dan geene bedenkingen hebben, indien daarnaast de instelling was aanbevolen van een lichaam, dat bevoegd was om, in gevallen van staking en uitsluiting, in het geschil eene beslissing te nemen en waaraan de noodige macht was toegekend om deze beslissing te doen eerbiedigen.

Is men bij deze besluiten niet te veel uitgegaan van het denkbeeld, dat in dergelijke conflicten slechts twee partijen betrokken zijn, dat de partij der arbeiders degene is, die „uitsluitend” bescherming behoeft en dat het conflict de belangen van derden, van de consumenten, het algemeen belang, enz. niet raakt?

Zoo zouden er mijns inziens nog vele vragen, dit moeilijke probleem betreffend, te stellen zijn.

De beantwoording dier vragen en in het algemeen het oordeel over deze besluiten vermeen ik aan meer bevoegden te moeten overlaten. Het verband met het emigratievraagstuk is, naar mij voorkomt, nog al ver te zoeken, terwijl de onderdeelen (1), (2), (3) en het eerste deel van (4) ad No. 14 al belangrijke waarborgen inhouden, dat de belangen van de eigen arbeiders in het immigratieland niet zullen worden geschaad.

Inhouding op loon.

„16. Ingeval van contracten, waarin bepalingen voor- „komen omtrent inhoudingen of kortingen op de loonen „en bezoldigingen of kortingen op de loonen en bezoldi- „gingen op grond van verleende voorschotten aan een emi- „grant voor zijn binnenkomen in het immigratieland, „treffe ieder lid, waar noodig, regelingen, ten einde aan „de rechtelijke macht of bevoegde nationale autoriteiten „de macht te verzekeren deze contracten van nul en „geener waarde te verklaren, voor zooverre zij in strijd „zijn met de bepalingen van de wetgeving van het immi- „gratieland ter bescherming der loonen.”

Dit besluit kan niet anders dan toegejuicht worden. Aan den eenen kant worden voldoende waarborgen verkregen, om te voorkomen, dat de loonarbeider door voorschot in de macht van den werkgever geraakt, zijne vrijheid van handelen verliest, aan den anderen kant wordt voldoende vrijheid gelaten, waar het voorschot in het belang van den betrokkene is, bij voorbeeld als het niet door zijn werkgever, maar door anderen is verleend om hem in staat te stellen zich een beter bestaan te scheppen in een vreemd land.

Maatregelen verband houdend met de bestrijding van den handel in vrouwen en kinderen.

„17. Voor zoover daaromtrent niet anders beslist is ge- „worden, zullen alle maatregelen voorgesteld door de Inter- „nationale Emigratie-Commissie met het oog op de be- „scherming der emigranten van toepassing zijn, gelijke- „lijk op mannen, vrouwen en kinderen, op arbeiders en „geëmployeerden van beiderlei geslacht.”

„18. De Commissie draagt den Directeur van het In- „ternationaal Arbeidsbureau op de besluiten van de Com- „missie ter kennis te brengen van den Volkenbond, op „dat deze daaruit dezulke zal kunnen kiezen, die van toe- „passing kunnen zijn op het vraagstuk van de onderdruk- „king van den handel in vrouwen en kinderen.”

„19. Het is goed, dat de bescherming van de vrouwen „en kinderen, die een land verlaten om zich in een ander „land te begeven, het onderwerp uitmaakt van een grondig „onderzoek van de zijde van de leden van de Interna- „tionale Arbeids Conferentie en dat dit vraagstuk wordt „geplaatst op de agenda van de conferentie van 1922.”

Deze besluiten houden verband met de nagenoem-

de, welke aangenomen werden door de Internationale conferentie over den handel in vrouwen en kinderen, die in Juni en Juli 1921 te Genève bijeenkwam:

1. De Conferentie spreekt den wensch uit, dat alle staten in zake emigratie en immigratie administratieve en wettelijke maatregelen invoeren ter bestrijding van den handel in vrouwen en kinderen. Zij vestigt in het bijzonder de aandacht van de Regeeringen op de noodzakelijkheid om bescherming te verzekeren aan de alleenreizende vrouwen en kinderen zoowel bij vertrek en bij aankomst als gedurende de reis.

2. De Conferentie vestigt de aandacht van de Internationale Emigratie-Commissie op het vraagstuk van den handel (in vrouwen en kinderen) en op het belang van het aannemen van duidelijke beschikkingen, die, eventueel in eene internationale regeling zouden kunnen worden opgenomen.

Dat de Internationale Emigratie-Commissie niet is gekomen, tot meer uitgewerkte voorstellen deze materie betreffend, houdt, naar mij voorkomt, verband met hare besluiten No. 24 en No. 29c.

Onderzoek van de emigranten vóór de inscheeping.

„20. Ieder lid moet er voor waken, dat een deugdelijk „onderzoek van de emigranten plaats vindt in elk van „zijne havens van inscheeping voor emigranten en even- „tueel op de voornaamste punten van binnenkomst aan „zijne landgrenzen.

„Met het doel de kansen op terugwijzing uit de immi- „gratielanden te verminderen en de verspreiding van be- „smetlijke ziekten gedurende de reis te voorkomen, zou „het onderzoek in het bijzonder de navolgende punten „moeten betreffen:

„(1). Of de emigranten voldoen aan alle voorwaarden „die van hun geëischt worden voor hun vertrek;

„(2). Of zij voldoen aan de voor toelating in het immi- „gratieland vastgestelde bepalingen.”

„21. Het is gewenscht dat in bijzondere overeenkom- „sten tusschen de belanghebbende staten de voorwaarden „worden vastgelegd waaronder de onderzoeken der emi- „granten zullen plaats vinden; de wijze, waarop de emi- „gratie- en immigratie-landen daarin moeten voorzien in „hunne respectievelijke havens of aan hunne grenzen, de „voorwaarden, waaronder het binnenkomen in de landen „verzekerd zal zijn, het model dat ware te geven aan de „verklaringen en andere noodzakelijke documenten en „alle andere bepalingen de emigratie, de immigratie en de „terugzending naar het vaderland betreffend.

„22. Den Raad van Beheer van het Internationaal Ar- „beidsbureau wordt verzocht een commissie van deskun- „digen te benoemen ten einde het Internationaal Arbeids- „bureau te helpen bij het samenstellen en de aanbidding „aan de Internationale Arbeidsconferentie van 1922 van „een rapport over de algemeene regelen eenparig vast te „stellen door de belanghebbende landen met het doel, de „minimale eischen te bepalen waaraan naar gelang van „klimaat en duur van de reis, de schepen en spoorreinen „moeten voldoen, ten einde aan elken emigrant gedurende „de reis de meest volledige waarborgen voor een goede „behandeling uit een oogpunt van hygiëne, van zekerheid „van voeding en van gerief te verzekeren overeenkomstig „de eischen van toenemende beschaving en van mensch- „waardigheid.”

Deze drie besluiten zijn van het hoogste belang voor de emigranten en het is te hopen, dat alle leden van de Internationale Arbeidsorganisatie er ernstig naar zullen streven om deze besluiten ten uitvoer te brengen.

Besluit No. 22 kan mede in het belang zijn van die vervoerondernemers, die voorgingen in verbeteringen in logies, voeding, enz. ten bate der emigranten.

Verwacht mag worden, dat in het rapport belang- rijk hogere eischen aan het vervoer en de behandeling der emigranten zullen worden gesteld, dan waarmee verschillende vervoerondernemers thans nog meenen te kunnen volstaan, daar waar verouderde wetten hun in deze minimale verplichtingen opleggen.

Verzekering der emigranten.

„23. Elke emigrant zal worden verzekerd ten behoeve „van zijne rechthebbenden tegen overlijden of invaliditeit „van af het oogenblik, waarop hij zijn reis begint, tot zijn „aankomst ter plaatse van bestemming, aangegeven op „zijn passagebiljet; bijgevolg vestigt de Commissie de aan-

„dacht van de Regeeringen op de wenschelijkheid van de „instelling van een systeem, indien zulks nog niet is geschied, dat de emigranten verzekert tegen overlijden of „invaliditeit gedurende de reis.”

Vaste commissie.

„24. In aanmerking nemend, welk een gewichtige be- „teekenis de migratie heeft voor de onmiddellijke belan- „gen van een groot aantal naties en voor de toekomst van „den wereldvrede, aan den anderen kant in het oog hou- „dend de ingewikkeldheid der opgeworpen vraagstukken „en de noodzakelijkheid ze grondig en doorlopend te be- „studeeren, verzoekt de commissie aan den Raad van Be- „heer van het Internationaal Arbeidsbureau om de oprich- „ting in overweging te nemen van eene commissie uit een „beperkt aantal leden bestaande, welke commissie, zoo noo- „dig een beroep doende op de medewerking van technische „deskundigen, ten doel heeft het Arbeidsbureau bij te „staan in zijn taak en de ontwikkeling van deze (migra- „tie) vraagstukken van dag tot dag met volle zedelijke „autoriteit te volgen.”

De instelling van eene zoodanige kleine commissie kan van zeer groot nut zijn, indien aan eenige voor- waarden wordt voldaan en wel:

a. Als leden worden aangewezen de beste deskun- digen, die reeds eene ernstige studie van het migra- tie-vraagstuk hebben gemaakt en volkomen belange- loos daartegenover staan.

b. De kennis en de studie der commissieleden moet ten goede komen aan alle leden van de Inter- nationale Arbeidsorganisatie en c.q. ook aan andere belanghebbenden op eene nader te regelen wijze.

Algemeen en vakonderwijs.

„25. In de immigratielanden zullen de scholen voor al- „gemeen en vakonderwijs toegankelijk zijn in de grootst „mogelijke mate voor de geïmmigreerden en hunne gezins- „leden.”

Bescherming der emigranten.

„26. Elk immigratieland zal er voor waken, dat de im- „migranten in zijn havens of aan zijne grenzen naar be- „hooren ontvangen en beschermd worden.”

In den door mij ontvangen tekst staat „émigrants”, wat een schrijffout moet zijn.

Dit besluit zal van groote waarde zijn, als het er toe leidt, dat door de immigratielanden afdoende maatregelen voor ontvangst en bescherming worden genomen.

Niettegenstaande het ongetwijfeld van zeer groot belang is voor het immigratieland zelf, dat zijn nieu- we inwoners bij aankomst goed ontvangen en be- schermd worden, is toch nog menig immigratieland ter zake ernstig in gebreke gebleven.

Toepassing van beperkende wetten op de emigratie en de immigratie.

„27. Wanneer een staat eene ingrijpende wijziging in „zijne wetgeving aanbrengt op het gebied van emigratie „of immigratie, is het gewenscht dat hij bij het toepassen „van de bepalingen ter zake gemaakt de noodige voorzor- „gen treft om de emigranten te behoeden voor de schade- „lijke gevolgen van een overhaaste toepassing van die „maatregelen.”

Een zeer goed besluit. De overhaaste invoering van de zogenaamde drie procents wet in de Vereenigde Staten heeft vele emigranten ernstige moeilijkheden bezorgd en het immigratieland zelf ook.

„28. De Internationale Emigratie-Commissie, getrof- „fen door het verzoek van den vertegenwoordiger van de „Chineesche Regeering en het verband erkennend, dat er „bestaat tusschen het vraagstuk door dien vertegenwoor- „diger opgeworpen en het Emigratievraagstuk in behan- „deling bij de Commissie, aanvaardt het navolgende besluit: „De Internationale Emigratie-Commissie stelt voor aan „de Arbeidsconferentie op de agenda te plaatsen: „De ge- „lijkheid van economische behandeling, zonder onderscheid „van herkomst voor alle immigranten wettig toegelaten in „het immigratieland.”

Naar de vaste Commissie verwezen vragen.

„29. De Commissie bepaalt, dat de navolgende besluiten „ter bestudeering worden verwezen naar de vaste com- „missie.”

a. *Belastingen voor de vreemde werklieden.*

„Wanneer een immigratieland bijzondere belastingen „heeft ingesteld alleen toepasselijk op vreemde arbeiders, „zal het bedrag dier belastingen moeten worden betaald „door den werkgever.”

b. *Verantwoordelijkheid in geval van ziekte, op- „gedaan in een vreemd land.*

„In de immigratielanden, die de emigranten bij aan- „komst onderwerpen aan een geneeskundig onderzoek en „in welke landen geene wet bestaat ten opzichte van be- „roepsziekten, behoorde het beginsel aangenomen te wor- „den van de uitkeering van eene vergoeding aan die emi- „granten, die na een zekeren termijn van werkzaamheid „in bedoelde landen, beroepsziekten opgedaan hebben of „ongeneeslijke ziekten, zooals tuberculose, draadworm- „ziekte, zoomede ziekten, die eigen zijn aan de streek, „waar het werk verricht wordt.”

c. *Bescherming der emigranten.*

„Ten einde er voor te waken, dat de emigranten naar „behooren ontvangen en beschermd worden in hunne ha- „vens en aan hunne grenzen zullen de belanghebbende „staten zich onderling kunnen verstaan ter oprichting „van gemeenschappelijke diensten en om zich eventueel „te verzekeren van de medewerking van de instellingen „tot hulpverlening, behorende tot dezelfde nationaliteit „als die der emigranten.”

Slechts sub a. geeft mij aanleiding tot de opmer- king, dat tegen dit nader te bestudeeren besluit ernstige bedenking kan worden ingebracht, tenzij het slechts gelden zou voor zoover de betrokken werk- gever die vreemde arbeiders in het vreemde land voor zijn bedrijf had aangeworven.

In Besluit 14 (4) wordt den immigranten reeds een salaris, gelijk aan dat der eigen landskinderen, gewaarborgd. Emigreert een vreemde arbeider nu ge- heel vrijwillig, zonder aangeworven te zijn, naar een ander land, dan is het toch wel wat veel gevegd, dat een willekeurig werkgever aldaar boven betaling van normaal loon nog verplicht zou worden eene door den staat geheven bijzondere belasting te betalen.

Juister zou mij toeschijnen ter overweging te ge- ven, dat dergelijke bijzondere belastingen, waar zij bestaan, komen te vervallen. In zekeren zin ligt dat toch ook opgesloten in Besluit No. 7.

Hiermede heb ik mijn taak, de vermelding en korte bespreking der Besluiten van de Internationale Emigratie-Commissie, volbracht.

Het zij mij vergund tot besluit nog de aandacht te vestigen op de beschouwingen in Besluit 24, die de Commissie aanleiding gaven tot het voorstel van de instelling van eene vaste Commissie en daarbij de hoop uit te spreken, dat de bekendmaking van deze besluiten van eene Internationale Commissie er mede toe mogen leiden, dat in Nederland de belangstelling levendig wordt voor het zoo hoogst belangrijke migra- tievraagstuk en dat daaruit ook moge voortvloeien de zoo hoog noodige steun van particuliere zijde aan de Nederlandsche Vereeniging Landverhuizing,¹⁾ opdat deze in staat zij, haren arbeid naar behooren voort te zetten.

J. C. C. SANDBERG.

LONDENSCH E CORRESPONDENTIE.

De algemeene economische toestand; de houding der arbeiderspartij en de regeering; uitbreiding van het officiële Exports Credit Scheme; protest

¹⁾ Hoe gering die steun nog is, blijkt uit het veel te geringe ledental dier Vereeniging, hetwelk niettegenstaande herhaalde en voortdurende ernstige pogingen om meer leden te verkrijgen nog slechts 254 bedraagt.

In verband met het groote en algemeene belang dat bij het werk der Vereeniging betrokken is, moest dit ledental 40 maal zóó groot zijn en het aantal vrouwelijke leden, dat zeer klein is, zeker 100 maal zoo groot.

Zij, die zich de vraag mochten stellen hoe die Vereeniging werkt en wat zij tot nog toe tot stand bracht, wenden zich eens schriftelijk tot den Directeur van het Informatie- bureau dier Vereeniging, gevestigd in het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel te 's Gravenhage (Bezuidenhoutsche Weg 30) of brengen er eens een bezoek.

tegen de Key Industries Act; Fight the Famine Council; Handelsbalans over September.

Onze Londensche Correspondent schrijft ons d.d. 15 October:

A very little more, and there will not be any governmental institution which will not have earned the contempt of mankind. The grounds upon which the Council of the League of Nations has chosen to act in the matter of Upper Silesia are beyond the province of this letter: the effects of its decision have been to make the international economic situation still more impossible. That it should go a long way to ruin what reputation the League had left with economists is a minor matter as compared to the further dislocation which will result from the partition of the industrial districts of Silesia, for none that I have met, expect the official apologists of the League, really expects that the condominium in Silesia will really work.

The fall of the mark by 100 points in two days provided even the City columns of the papers with a first-class sensation. Our journalists are not given to considering over much what will happen in a week's time, but Nov. 1st is approaching, and what the effect of the latest decision will be on the Reparations Question has not yet been completely surveyed. That it will probably mean default is suspected, and that default will mean the occupation of the Ruhr is known. But for the moment we have quite enough excitement over unemployment to prevent our worrying over contingencies which lie ahead of us.

For a fortnight the mountain has laboured, but has not yet even delivered the smallest of mice. Instead of this, we have been living on newspaper rumours, on verbal battles between the Premier and the Labour Party, and on interviews with business men, more or less distinguished, who have been advertising their remedies and airing their views on the exchange situation.

When the week-end party of experts returned to town a fortnight ago, it was proclaimed that they had shown themselves somewhat inclined to pessimistic interpretations of the future. Attention was then diverted to the relations of the Labour Party to the Premier. The latter invited the Labour Party to cooperate in the discovery of a suitable scheme. This at once produced a storm of opposition inside the party, which did not desire to be tarred with the Prime Minister's brush. In the end, it was decided to appoint a Committee of six, who should wait upon the Premier, but should not be empowered to sit upon any body together with „Scribes and Pharisees” that is, with employers and officials. If the Labour Party thought that this attitude would enable them to score off Mr. Lloyd George, they have been disillusioned, for the latter in a very sharp note commented on their lack of patriotism in refusing their assistance, and promptly forced a quasi-recantation from the Labour people.

Meanwhile, whilst this passage of arms throws an interesting light upon the electoral aspects of the two combatants, it did nothing to clear up the situation. Nor has anything been settled yet, in spite of the fact that Parliament meets on Tuesday. It is best to describe the attitude of the Labour party, the Government and the outsiders separately.

Last Saturday there appeared an article in the *New Statesman*, the official organ of the Labour intellectuals, in which the suggestion was made that the plea that there was no money was nonsense. Some £150 millions of new capital had been absorbed this year already, of which about one-half was sent abroad. The significant thing about these exports of capital, so argued the paper, was that they were devoted to the purchase of foreign properties in the derelict portions of Europe, and so did nothing to help the

British working man. Normally, capital exports assist British trade, these exports did nothing. The remedy was therefore clear: capital exports should be prohibited, or, at any rate, a system of Government control should be reinstated. The money should as far as possible be spent on capital improvements inside the United Kingdom, or in the production of goods which should then be advanced to foreign buyers under an extended credits scheme.

There is no doubt as to who is the author of this idea. It is Mr. Emil Davies, the City Editor of the *New Statesman*, and himself a fairly well-known City-man. It has been taken up by other Labour writers, though of course these have not taken the trouble to ascertain whether in fact the contention that capital exports did mainly take this form was correct or not. There is, one needs hardly say, very little in it, at any rate, so far as the public issues of capital are concerned. A good deal of private capital has no doubt been advanced in the shape of long period credits and the actual investment of money in properties. But one would have thought that anything which tended to revive the industry of Europe would have been welcomed by the Labour party, which has so long been advertising its belief in the unity of Europe. If the Party is going to reject every capital advance which does not immediately increase the volume of employment in this country, it might as well drop its internationalism altogether.

The outsiders have been memorialising the Premier on all sorts of subjects. The Federation of British Industries has been demanding stabilisation of exchanges, a new currency policy, reduction of expenditure. The Mountain scheme of export credits has again come very much to the front. This scheme assumes a syndicate of bankers and insurance companies, who would work with the Government on a share-and-share-alike basis, both as regards the bearing of risks and the receipt of profits. It fails, of course, in that it does not take into account the danger that, unless a radical alteration in the European situation arises, the foreign buyer and his Government must be a bad risk. Sir D. Drummond Fraser's report to the League of Nations has also received its due measure of attention: his argument that the limit of advances to private persons has been reached, and that the problem now is to stabilise the Governments is of course the opposite to what the Mountain scheme assumes—viz. that the foreign importer should be guaranteed by the Government of his country.

The Government is said to be contemplating a large extension of the official Exports Credit Scheme, with which the Banks are to be more largely connected than has been the case hitherto. So far the total amount advanced under the scheme, cash and guarantees together, does not amount to 3 millions. But it is hoped that the de-bureaucratisation of the scheme, and the growing alarm as to the trade future will suffice to give the scheme a greater vitality in the future. The Treasury is of course the stumbling block to any scheme involving any large expenditure. Sir Robert Horne has now admitted that he will be faced with a deficit, and has already declared that new taxation is impossible.

Fortunately, the anxiety to do something for trade has armed the traders with new courage to fight the absurdities of the Key Industries Act. The Chemical Trading Association has addressed a memorial to the Board of Trade pointing out that some 2000 of the articles scheduled under the Act are not produced in this country at all, that articles are included which cannot, under any reasonable construction of the Act, be regarded as Key Articles, and warning the Board that this is not the time when prices should be allowed to go up without consideration of the effect upon British export trade. But this is not the only protest. The Fancy Goods

Section of the London Chamber of Commerce has also a bone to pick with the Government. The glass eyes of the dolls imported from Germany fall under the category of Key Industries. Not content with this patent absurdity, the Board proposed to tax, not the value of the glass eyes, but the whole doll. Fortunately, this particular proposal has been dropped. There still remain the proposals to tax the glass beads and fruit sprays upon women's hats, and the carbon rods in pocket lamps. The result of this fierce activity is that consignments are being held up at the docks, that consumers must pay one-third more, and that the whole act is becoming ridiculous. The attitude of the Department is almost as silly as that of the „Daily Mail”, which this week has been proclaiming that whilst open ports are a necessity to trade, yet, „we will not have German goods” nor, of course, will we allow the indemnity payments to be reduced. Such is the wisdom of Carmelite House.

I understand that in one of the next issues of your paper the meeting of the F i g h t t h e F a m i n e C o u n c i l will be dealt with. Let me then confine myself to a personal impression. These meetings are of course only attended by the converted, and their effect is much mitigated by the almost complete press boycott to which they are subjected. My own feeling was that the Conference was unable to make up its mind on the question of whether it was best to rid the world of bureaucracy or whether these same gentlemen should be given even wider powers than they now have. Sir George Paish represents the „do-something school”, but the Conference applauded just as violently the Austrian delegate who desired to sweep the officials away. The speech of the greatest practical importance was that of Mr. J. M. Keynes, who insisted that if people can be got away from talking about milliards in the vague, and could be made to ask what the actual cost of repairing the real damage was, it would be found that there was nothing in the situation which led to the supposition that Germany could not pay. Pensions should in any case be excluded from the bill, for they were introduced by methods which were inconsistent with the basis of the Armistice negotiations. A sane and noteworthy speech.

With the publication of the trade figures for September, we are enabled to judge to some extent of the economic situation of the country.

(Mills. stg.)

September '21 compared with August '21			
Imports	£ 87.2	£ 1.5 dec.	1.6 pCt.
Exports	„ 55.3	„ 3.9 inc.	7.6 „
Re-exports	„ 8.6	„ 1.4 dec.	14.0 „
September '21 compared with September '20			
Imports	£ 65.6 less	42.9 pCt.	
Exports	£ 62.2 less	52.9 „	
Re-exports	„ 4.8 less	35.6 „	

Of course, these changes are largely due to alterations in the general price level. The best method of comparison is to revalue on the basis of 1913 prices. When this done, the position this year to date is as follows:

	Total Imports		Exports of U.K. Produce	
	1913	1921 on basis of 1913 prices	1913	1921 on basis of 1913 prices
1st Quarter	£ 196.3	£ 140.0	£ 127.3	£ 68.2
2nd „	„ 182.5	„ 137.8	„ 129.8	„ 49.8
3rd „	„ 179.0	„ 140.7	„ 133.7	„ 62.1

Trade has thus recovered somewhat from the slump in the second quarter, but it is not yet up to the level of the first quarter of the year, at any rate, so far as exports are concerned.

AANTEKENING.

Stand der culturessen uitvoer gedurende het tweede kwartaal 1921, in Suriname. 1) — Hoewel het groote regenseizoen laat intrad, pas in de laatste week van Mei vielen de

1) Zie pagina 498 van den loopenden jaargang.

eerste regenbuien van eenige beteekenis, is de stand der gewassen over het algemeen gunstig.

Ten gevolge van de droogte in Februari en Maart ging een groot gedeelte der jonge cacao vruchten verloren; ondanks dit verlies is de hoofdpluk van de cacao op verschillende plantages meegevallen. De stand der cacao boomen is goed, op die plantages en gronden waar de oogst vroeg is binnengekomen, is de kans op een goeden napluk niet onwaarschijnlijk.

De stand der Liberiakoffie is eveneens goed; de boomen hebben op tijd goed gebloeid en zijn bezet met bessen. De oogstvooruitzichten zijn gunstig.

Voor den groei van het suikerriet was het seizoen gunstig, over 't algemeen staan de aanplantingen goed.

De rijstooft van de in den kleinen regentijd aangelegde rijstvelden is, ten gevolge van den bijzonder korten duur van dit seizoen, van weinig beteekenis geweest.

De in den-aanvang van den grooten regentijd aangelegde bibitvelden, gingen meerendeels te niet of leden sterk, toen die regens niet doorzetten; een latere, meer aanhoudende regenperiode gaf gelegenheid om den uitzaai ter plaatse te herhalen en een deel van de bibit nog te gebruiken. Deze rijstvelden staan er goed voor.

De maisoogst was goed.

Voor de andere, meer kleine landbouwgewassen, als bananen, cassaven, bataten, enz. was het seizoen gunstig. De stand van deze gewassen laat niet te wenschen over.

De uitvoer der voornaamste producten bedroeg in het 2de kwartaal aan

		April 1921	Juni 1920	Januari 1921	Juni 1920
Balata	K.G.	53.537,5	76.852	78.653,5	119.542
Cacao	„	690.845	773.597,5	744.860,5	846.158,5
Koffie	„	209.012,5	91.819	454.692,5	490.054,5
Mais	„	128.140	208.800	236.900	307.282,5
Suiker	„	1.054.899	791.006	3.619.607	3.029.247
Rum 50 %.	L.	14.843	83.084,5	59.241	108.854,5
Melasse....	„	—	10.650	53.760	10.650
Huiden	K.G.	—	1.884	9	8.346
Hout	M ³ .	764,6	1.021,9	1.527,9	2.249,9
Letterhout..	K.G.	5.956	14.271	7.906,5	41.163
Goud	Gram	101.878,7	115.816,7	118.348,7	232.054,4
Bataten ..	K.G.	83.491	19.928,5	160.356	23.703,5
Groenten ..	„	5.880	3.035,5	8.000	3.035,5
Vruchten ..	„	2.070,5	—	12.383,5	—

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned.	{ Disc. Wissels. 4½ 1 Juli '15	Zweeds. R.ksbk 6 6 Juli '21
	{ Bel.Binn.Eff. 5½ 19 Oct. '20	Bk. v. Noorw.. 6½ 6 Juli '21
Bk.	{ Vrsch. in R.C. 6½ 19 Oct. '20	Zwits. Nat. Bk. 4 13 Aug. '21
Bk. van Engeland	5½ 22 Juli '21	Belg. Nat. Bk. 5-5½ 19 Mei '21
Duitsche Rijksbk.	5 23 Dec. '14	Bank v. Spanje 6 4 Nov. '20
Bk. van Frankrijk	5½ 28 Juli '21	Bank v. Italië. 6 20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk.	5 25 Juli '21	F. Res. Bk. N.Y. 5 22 Spt. '21
Nat. Bk. v. Denem.	6 5 Mei '21	Javasche Bank 3½ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	París	N. York
	Part. disconto	Prolong-gatte	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.*	Call-money
15 Oct. '21	4 1/4	—	4	4-5/8	—	5-5 1/2 1)
10-15 .. '21	4 1/4-3/8	3 1/4-1/2	4-1/4	4-5/8	—	5-6
3-8 O. '21	4 1/4-3/8	3 1/2-4 1/2	4 1/4-1/2	4-5/8	—	4 1/2-5 1/2
26 S.-1 O. '21	4 3/8-1/2	3 1/4-1/2	4 1/8-1/2	4-5/8	—	4 1/2-6
11-16 O. '20	4 1/8-3/8	3 1/2-4	6 3/8-3/4	4-5/8	—	6-10
13-18 O. '19	4-1/8	4-5	4 5/8	4-5/8	—	6-14
20-24 Juli '14	3 1/8-3/10	2 1/4-3/4	2 1/8-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	5 1/2-7 1/2

1) Notering van 14 October 1921.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De wisselmarkt was de afgelopen week buitengewoon flauw. Londen geopend op ca. 11,67½, daalde tot 11,51,

terwijl heden voor 11,40 werd verhandeld. Parijs en Brussel liepen nog sterker terug; 22,30 en 21,87½ op 9 dezer, werd heden voor 20,80 en 20,62½ verhandeld. Buitengewoon sterk aangeboden waren ook dollars. Op zichzelf genomen voor ons land een gelukkig verschijnsel, was een zoo sterk terugloopen in één week toch ook weder niet zonder gevaar. Heden werd 2,90 genoteerd.

Het ergste was het echter met de marken. Doorlopend overstelpend aanbod uit Duitschland deed den koers dagelijks procenten terugloopen. Heden werd voor 1,55 verhandeld of juist een gulden lager dan een week geleden. De koersen voor Zwitserland en Skandinavië, met uitzondering natuurlijk van Noorwegen, waren aanvankelijk vast; zoodat b.v. voor Zwitserland 57,40 genoteerd werd. Heden waren echter ook deze wissels flauw en werd Zwitserland voor 55,50 verhandeld.

KOERSEN IN NEDERLAND

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York**)
10 Oct. 1921..	11.65½	22.32½	2.49	0.16½	21.90	3.04½
11 " 1921..	11.65½	22.12½	2.49	0.16	21.81	3.02½
12 " 1921..	11.54	21.80	2.27	0.15	21.50	3.—
13 " 1921..	11.54	21.50	2.12½	0.16	21.25	3.01
14 " 1921..	11.57	21.65	2.11½	0.15½	21.42½	2.99
15 " 1921..	11.50½	21.60	2.02½	0.16½	—	—
Laagste d.w. ¹)	11.43	21.25	1.99	0.13	21.15	2.95½
Hoogste " " ¹)	11.67½	22.35	2.53	0.17½	21.92½	3.07
8 Oct. 1921..	11.66	22.30	2.51	0.16	21.89	3.08 ²)
1 " 1921..	11.65	22.32½	2.57½	0.21½	22.22½	3.15½ ³)
Muntpariteit..	12.10½	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48½

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
 ¹) Particuliere opgave. ²) Noteering van 7 October.
 ³) Idem van 30 September.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chrs-tiania *)	Zwitser-land *)	Spanje ¹)	Batavia ¹) telegrafisch
10 Oct. 1921	70.70	57.65	37.50	54.90	40.50	99
11 " 1921	71.25	57.90	37.—	55.50	40.70	99
12 " 1921	70.25	57.30	36.69	55.15	40.25	99
13 " 1921	69.75	56.75	36.25	55.—	39.70	99
14 " 1921	69.30	56.75	36.25	56.40	40.10	99
15 " 1921	69.40	56.75	36.25	56.60	39.95	99
L'ste d w. ¹)	69.—	56.20	36.—	54.60	39.60	99
H'ste " " ¹)	70.80	58.—	37.40	57.40	40.80	99
8 Oct. 1921	70.30	57.50	37.10	54.70	40.55	99
1 " 1921	70.05	56.15	38.75	54.60	40.70	98½-98¾
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. ¹) Particuliere opgave.

Termijnnoteeringen der Valuta-Kas.

Ecarts tusschen termijnnoteering en contanten koers.
 (week van 10-14 October 1921.)

Londen.	Ult. Oct.	Ult. Nov.	Ult. Dec.
Hoogste B Koers	agio ½ ct.	agio ½ ct.	agio ½ ct.
Laagste B "	Pari	Pari	Pari
Hoogste L "	agio ½ "	agio ¾ "	agio ½ "
Laagste L "	Pari	Pari	agio ¼ ct.

New-York.	Ult. Oct.	Ult. Nov.	Ult. Dec.
Hoogste B Koers	agio ¼ ct.	Pari	disagio ½ ct.
Laagste B "	disagio ½ "	disagio ¼ ct.	" ¾ "
Hoogste L "	agio ½ ct.	Pari	" ½ "
Laagste L "	disagio ½ "	disagio ½ "	" 1 "

Parijs.	Ult. Oct.	Ult. Nov.	Ult. Dec.
Hoogste B Koers	Pari	disagio 2½ ct.	disagio 2½ ct.
Laagste B "	disagio 2½ ct.	" 5 "	" 7½ "
Hoogste L "	agio 5 "	Pari	" 2½ "
Laagste L "	disagio 3½ "	disagio 3½ "	" 5 "

Brussel	Ult. Oct.	Ult. Nov.	Ult. Dec.
Hoogste B Koers	Pari	agio 2½ ct.	agio 7½ ct.
Laagste B "	disagio 5 ct.	disagio 2½ "	Pari
Hoogste L "	agio 2½ "	agio 7½ "	agio 10 "
Laagste L "	Pari	" 2½ "	" 5 "

Berlijn.	Ult. Oct.	Ult. Nov.	Ult. Dec.
Hoogste B Koers	Pari	agio 1 ct.	agio 2 ct.
Laagste B "	Pari	" 1 "	" 1 "
Hoogste L "	agio 1 ct.	" 2 "	" 3 "
Laagste L "	Pari	" 1 "	" 2 "

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
15 Oct. . . 1921	3.89.62	7.32	0.65	33.74
Laagste d. week	3.85.50	7.22	0.65	33.04
Hoogste „ „	3.89.62	7.39	0.82	33.74
8 Oct. . . 1921	3.81.12	7.29	0.81	32.58
1 „ . . 1921	3.73.—	7.08	0.80	31.96
Muntpariteit.	4.86.67	5.18¼	95¼	40¾

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	30 Sept. 1921	7 Oct. 1921	8/14 Oct. '21 Laagste	14 Oct. 1921 Hoogste
Alexandrië ..	Piast. p. £	97½/16	97½/8	97½/8	97½/8
*B. Aires ¹) ..	d. p. \$	46½/16	47	44½/16	47½/16
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5½/16	1/5½/16	1/5½/16	1/5½/16
Hongkong	id. p. \$	2/11½/8	2/10½/8	2/10½/8	3/0¼/8
Lissabon	d. per Mil.	6	6¼	5½	6½
Madrid	Peset. p. £	28.60½	28.70	28.63	29.00
*Montevideo ¹)	d. per \$	44	43¾	41¼	44½
Montreal	\$ per £	4.10	4.16	4.16½	4.23
*R.d.Janeiro . .	d. per Mil.	8½	8½	8½	8½
Rome	Lires p. £	94.00	94.60	94.00	100
Shanghai	Sh. p. tael	4/0½/8	3/11½/8	4/0	4/3¼/8
Singapore	id. p. \$.	2¼	2¼	2 3½/16	2 4¼/16
*Valparaiso . .	peso p. £	33.00 ²)	32.30	31.70	33.10
Yokohama	Sh. p. yen	2/6½/16	2/6¼/16	2 57/16	2/6½/16

*Koersen der voorafgaande dagen. ¹) Telegrafisch transfert.
 ²) Noteering van 29 September.

NOTEERING VAN ZILVER

	Noteering te Londen	te New York
15 Oct. 1921	42½	73
8 " 1921	42½	71½
1 " 1921	42½	70¾
24 Sept. 1921	41½	68½
16 Oct. 1920	53	81¼
18 Oct. 1919	63¾	117½
20 Juli 1914	24½/16	54¼

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 17 October 1921

Activa.		
Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 170.568.151,42 B.-bk. " 47.195.661,24½ Ag.-sch. " 64.228.455,41½	f 281.992.268,08
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 41.101.367,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		41.101.367,
Beleeningen	H.-bk. f 36.270.785,15 incl. vrsch. B.-bk. " 15.665.842,67 in rek.-crt. Ag.-sch. " 76.123.586,33	f 128.060.214,15
Op Effecten	f 119.730.014,15	
Op Goederen en Spec.	f 8.330.200,—	128.060.214,15
Voorschotten a. h. Rijk		13.764.632,62
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 56.237.800,— Muntmat., Goud " 549.730.929,59	f 605.968.729,59
Munt, Zilver, enz.	f 9.195.397,07½	
Muntmat., Zilver		615.164.126,66½
Effecten	Bel.v.h. Res.fonds. f 5.342.515,25 id. van ¼ v. h. kapit. " 3.940.406,87½	9.282.922,12½
Geb. en Meub. der Bank		3.747.500,—
Diverse rekeningen		16.817.309,60½
		f 1.109.930.340,24½
Passiva.		
Kapitaal		f 20.000.000,—
Reservefonds		5.386.728,62½
Bankbiljetten in omloop		1.028.633.930,—
Bankassignatiën in omloop		1.739.988,98
Rek.-Cour. Het Rijk	f —	
saldo's: Anderen	f 39.622.371,66	
Diverse rekeningen		39.622.371,66
		14.547.320,98
		f 1.109.930.340,24½

NED. BANK 17 October 1921 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo..... f 400.424.242,44 1/2
 Op de basis van 3/8 metaaldekking..... „ 186.424.984,32 1/2
 Minder bedragen bankbiljetten in omloop
 dan waartoe de Bank gerechtigd is... „ 2.002.121.210,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's	8.476.611,85	
Buitenlandsche wissels ..		308.557,—
Beleeningen		10.178.146,63
Goud		
Zilver		57.006,45 1/2
Bankbiljetten.....		1.879.405,—
Part. Rek.-Crt. saldo's ..	392.166,29	

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
17 Oct. 1921.....	605.969	9.195	1.028.634	41.362
10 „ 1921.....	605.969	9.252	1.030.513	40.692
3 „ 1921.....	605.969	9.558	1.040.476	41.114
26 Sept. 1921.....	605.969	10.327	996.096	33.945
19 „ 1921.....	605.969	10.267	999.361	39.652
18 Oct. 1920.....	636.341	18.676	1.058.527	100.183
18 Oct. 1919.....	632.170	4.758	1.013.204	78.893
25 Juli 1914.....	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatktst-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dekking-percentage
17 Oct. 1921	281.992	114.500	128.060	400.424	57
10 „ 1921	273.516	118.500	138.238	400.239	57
3 „ 1921	262.544	192.500	156.791	398.468	59
26 Sept. 1921	236.348	78.500	128.458	409.547	60
19 „ 1921	243.833	76.000	129.495	407.692	59
18 Oct. 1920	139.944	31.000	311.356	422.479	57
18 Oct. 1919	142.813	89.000	227.312	417.741	58
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	75

1) Op de basis van 3/8 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	10 October 1921	17 October 1921
Aan schatktstpromessen..	f 478.700.000,—	f 477.500.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst ..	„ 118.500.000,—	„ 114.500.000,—
Aan schatktstbiljetten ..	„ 246.305.000,—	„ 251.141.000,—
Aan zilverbons	„ 36.168.811,50	„ 35.425.671,50

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegraphisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
8 Oct. 1921....	195.000		303.000	122.500
1 „ 1921.....	204.500		300.500	128.500
24 Sept. 1921.....	209.250		301.000	120.000
3 Sept. 1921.....	207.008	20.428	301.726	154.433
27 Aug. 1921.....	206.982	20.123	303.470	157.657
20 „ 1921.....	207.000	19.868	304.207	146.857
13 „ 1921.....	207.875	19.741	306.536	144.401
9 Oct. 1920.....	223.546	7.754	366.028	211.635
11 Oct. 1919.....	164.647	2.873	294.684	108.163
25 Juli 1914 ...	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaal-saldo	Dekking-percentage
8 Oct. 1921		237.000		***	109.900	46
1 „ 1921		229.000		***	118.700	48
24 Spt. 1921		215.000		***	125.050	49
3 Spt. 1921	35.334	22.048	121.494	22.461	136.651	49
27 Aug. 1921	35.172	23.078	109.944	38.347	135.309	49
20 „ 1921	37.302	24.554	103.165	33.068	37.114	49
13 „ 1921	37.187	24.147	104.726	31.327	137.890	50
9 Oct. 1920	29.628	34.387	139.248	25.913	115.942	40
11 Oct. 1919	12.501	2.781	185.074	34.618	87.220	41
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van 3/8 metaaldekking.

DE SURINAAMSCH E BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschbare schulden	Disconto's	Dlo. rekeningen 1)
20 Aug. 1921 ..	1.132	2.065	1.211	1.989	260
13 „ 1921 ..	1.128	2.046	1.240	2.009	191
6 „ 1921 ..	1.125	2.124	1.129	2.004	165
30 Juli 1921 ..	1.125	2.058	1.377	2.041	160
23 „ 1921 ..	1.124	1.969	1.160	2.034	162
16 „ 1921 ..	1.124	2.057	1.198	2.045	198
21 Aug. 1920 ..	1.081	2.053	1.005	1.800	709
23 Aug. 1919 ..	949	1.448	1.151	1.524	416
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	398

1) Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
12 Oct. 1921	128.422	124.614	313.593	28.500	276.473
5 „ 1921	128.414	125.667	313.347	28.500	278.182
28 Sept. 1921	128.414	124.973	314.382	28.500	278.119
21 „ 1921	128.417	124.406	315.912	28.500	278.968
14 „ 1921	128.411	125.208	318.036	28.500	281.265
7 „ 1921	128.410	126.433	319.169	28.500	282.559
13 Oct. 1920	127.154	127.123	356.477	28.500	325.223
15 Oct. 1919	88.082	83.705	338.436	28.500	320.505
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-serve	Dekking-perc. 1)
12 Oct. '21	64.851	80.372	15.016	134.790	22.258	14.86
5 „ '21	58.541	84.949	19.268	127.772	21.197	14,40
28 Sept. '21	33.360	80.494	12.231	105.421	21.892	18,60
21 „ '21	39.670	85.120	13.960	115.204	22.461	17,39
14 „ '21	61.242	99.810	15.053	129.548	21.653	14,97
7 „ '21	74.047	79.827	15.479	140.730	20.428	13,08
13 Oct. '20	63.708	81.676	18.201	123.971	14.481	10,18
15 Oct. '19	34.345	82.602	22.225	99.852	22.827	18,70
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 3/8

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCH E RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-perc. 1)
7 Oct. '21	1.039.765	1.023.699	2.850.678	87.461.651	4
30 Sept. '21	1.039.768	1.023.704	3.128.791	86.384.286	5
23 „ '21	1.040.920	1.023.705	3.626.159	82.178.940	5
15 „ '21	1.040.356	1.023.707	2.505.156	81.469.690	4
7 „ '21	1.040.430	1.023.708	3.119.006	80.727.626	5
31 Aug. '21	1.040.556	1.023.708	3.044.888	80.072.721	5
7 Oct. '20	1.098.794	1.091.657	19.949.326	62.078.494	34
7 Oct. '19	1.115.449	1.095.983	9.035.083	29.862.330	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
7 Oct. 1921	1.092.490	11.266.875	10.438.200	2.765.400
30 Sept. 1921	1.142.218	19.980.295	10.773.500	3.043.900
23 „ 1921	982.001	10.563.153	11.264.300	3.542.800
15 „ 1921	1.035.592	14.314.155	10.262.400	2.420.200
7 „ 1921	963.069	9.517.809	10.947.600	3.034.700
31 Aug. 1921	1.002.497	13.649.599	10.915.600	2.958.600
7 Oct. 1920	48.840.299	13.172.487	33.384.000	19.902.800
7 Oct. 1919	30.525.228	9.106.316	20.903.200	9.009.300
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buitgew. oorsch. ald. Staat
13 Oct. '21	5.523.481	1.948.367	277.810	***	25.400.000
6 " '21	5.523.304	1.948.367	277.619	621.576	25.400.000
29 Spt. '21	5.523.096	1.948.367	277.328	622.295	24.960.000
22 " '21	5.522.913	1.948.367	277.153	622.150	24.900.000
14 Oct. '20	5.482.430	1.948.367	263.192	947.279	26.600.000
16 Oct. '19	5.574.831	1.978.278	289.870	796.812	25.150.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	2.325.373	67.376	2.246.180	37.611.632	2.386.188	46.141
	2.273.709	68.345	2.276.863	37.792.329	2.326.329	35.037
	2.460.269	69.264	2.175.340	37.129.458	2.474.075	35.025
	2.292.533	69.479	2.197.484	36.920.973	2.389.549	26.948
	2.411.147	477.456	2.083.873	39.526.938	3.128.254	75.213
	1.007.054	671.523	1.327.166	36.799.436	2.762.245	70.668
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. part.
13 Oct. '21	328.653	84.653	480.000	552.186	6.184.058	264.960
6 " '21	327.041	84.653	480.000	580.781	6.232.898	411.386
29 Spt. '21	326.708	84.653	480.000	614.102	6.212.237	362.325
22 " '21	325.355	84.653	480.000	646.523	6.132.502	434.054
14 Oct. '20	358.441	84.653	480.000	674.932	5.782.183	1.195.948
16 Oct. '19	343.212	91.490	480.000	350.199	4.683.030	2.082.531

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
21 Sept. '21	2.711.128	1.871.882	—	151.968	2.474.676
14 " '21	2.684.501	1.796.750	—	150.001	2.491.651
7 " '21	2.656.378	1.787.203	—	146.876	2.517.663
31 Aug. '21	2.641.061	1.799.086	—	146.859	2.481.466
24 Sept. '20	1.989.835	1.353.251	111.455	161.759	3.279.996
26 Sept. '19	2.117.854	1.296.810	79.370	69.651	2.655.354

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekkingsperc. 1)	Percent. Gouddekking circul. 2)
21 Sept. '21	1.420.751	1.691.610	103.017	68,7	91,8
14 " '21	1.468.974	1.705.831	102.982	67,5	89,8
7 " '21	1.553.407	1.718.068	103.073	66,2	87,5
31 Aug. '21	1.527.255	1.690.754	103.050	66,8	88,5
24 Sept. '20	3.012.088	2.477.422	97.401	43,6	47,9
26 Sept. '19	2.224.773	2.541.724	85.296	48,4	51,0

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. 2) Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
14 Sept. '21	810	11.562.776	1.228.693	14.178.200	2.916.826
7 " '21	810	11.485.023	1.236.233	13.036.121	2.914.007
31 Aug. '21	812	11.493.923	1.217.579	13.059.352	2.924.701
24 " '21	812	11.497.977	1.210.452	12.995.523	2.904.760
17 Sept. '20	818	17.057.725	1.390.096	14.504.286	2.780.662
19 Sept. '19	774	15.297.765	1.247.950	13.700.027	1.969.457

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 17 October 1921.

Indien men als onpartijdig beoordeelaar staat tegenover de gebeurtenissen op de internationale beurzen gedurende de laatste dagen, dan kan het verloop zeer zeker hoogst interessant worden genoemd. Men moet dan echter iedere andere overweging, zoowel betreffende vermogensverschuivingen van individuen als omtrent economische wijzigingen van geheele landen en volken geheel achterwege laten. Want het valt niet te ontkennen, dat dan geenszins de benaming „interessant” meer van toepassing kan zijn, doch dat veel eerder het gevoel van hopelooze verwarring den boventoon gaat voeren.

De spannende voorvallen van de jongste week hebben hun oorzaak gevonden in het besluit van den Volkenbond om Opper-Silezië zoodanig te verdeelen, dat zoowel Duitschland als Polen een gedeelte toegewezen krijgt, waarmede echter de tot nu toe bestaande economische eenheid van het land geheel en al wordt verbroken. Het is natuurlijk de vraag, of ondanks deze ingrijpende verandering de toekomst van Opper-Silezië niet toch nog zeer gunstig kan worden, doch aan den anderen kant is het begrijpelijk, dat deze beslissing in Duitschland een heftige teleurstelling te voorschijn heeft geroepen. In de eerste plaats had men de beslissing, hoe die ook zou uitvallen, nog lang niet verwacht en bovendien had men zich met de hoop gevleid, dat de deskundige voorlichting en de verklaring, dat alleen in geval van behoud van Opper-Silezië Duitschland aan zijn verplichtingen zou kunnen voldoen, de heeren in Genève er toe zouden brengen, een voor Duitschland gunstige decisie te nemen. Ter beurze heeft men aanvankelijk niet zulk een groot gewicht aan de gevallen uitspraak gehecht, althans te Berlijn was de markt j.l. Donderdag vrij kalm. Buitenlandsche valuta's waren eerder iets tot reactie geneigd en in verband hiermede waren ook sommige fondsen ter beurze iets lager genoteerd. Dat de beweging lang niet zoo heftig is geweest als in voorgaande weken toont ook het index-cijfer van de „Frankfurter Zeitung”, dat wel wederom een record aanwijst tot 296, doch dat met een stijging van slechts 4 punten toch een zekere rust demonstreert. Toen echter de bevestiging van Parijs en Londen kwam, ondervond de beurs plotseling den vollen invloed van de geweldige teleurstelling en van de zwarte bespiegelingen, die men aan het verlies van een deel van Opper-Silezië vastknoopte. Na Donderdag was de beurs eerst Maandag weer geopend, doch toen was de stemming ook die van een zuivere paniek. Buitenlandsche valuta's waren zoo sterk gevraagd, dat slechts voor ongeveer een vijfde gedeelte aan de aanvraag van b.v. dollars kon worden voldaan. En in aansluiting hieraan toonden de koersen op de effectenbeurs een zoo koortsachtige hausse-tendens, als zelfs voor Berlijn ongewoon kon worden genoemd. Er waren op dien dag differenties te bespeuren van 3000 pCt. en het geheel had meer van een plotseling zich ontdoen van markten (zooals men de vorige week te Weenen ten opzichte van de Kroon heeft kunnen bespeuren) dan van een ook maar eenigszins overvogen zich beveiligen tegen mogelijke toekomstige gebeurtenissen. Trouwens, dergelijke overwegingen behooren aan de Deutsche beurzen reeds zeer lang tot het verleden en de voortdurende en onafgebroken daling van het Deutsche betaalmiddel brengt steeds meerderen tot de overtuiging, dat het eenig heil bestaat in het ruilen van markten in papieren en goederen. Met de mogelijkheid van een plotselinge keer, b.v. door eenig uitstel van betaling, door de Entente te verstreken, wordt absoluut geen rekening meer gehouden en zoo worden de beurzen eensdeels een speelzaal, anderdeels een oefenplaats tot verkrijgen van de grootste geschiktheid in het verzamelen van het grootst aantal fondsen. De rede is verdwenen en de wanhoop en speelwoede vieren hoogtij.

Het is eigenlijk overbodig ditzelfde hier nog eens te memorereen voor de beurs te Weenen, doch waar zich hier bijzondere gebeurtenissen hebben voorgedaan, willen wij er toch met een enkel woord melding van maken. Het is wel tekenend voor de situatie in Duitsch-Oostenrijk, dat een jongmensch, dat er een jaar geleden nog onbekend was, het in zijn macht heeft gehad geweldige verliezen toe te brengen aan de meest ervaren zakenlieden en bovendien den dievenhandel te Weenen zoodanig te desorganiseren, dat die er thans nog de nadeelen van ondervindt. Sinds de frauduleuze handelingen van den Hollandschen speculant is men te Weenen n.l. uitermate voorzichtig met het uitvoeren van verkooporders in vreemde dieven, omdat men hierbij niet weet, of de opdrachtgever ook prompt aan zijn verplichtingen zal voldoen. Bovendien is de markt ontwricht door de aankopen, die gedwongen uitgevoerd

moesten worden tot liquidaties van de posities, door den bedoelden Hollander geschapen. Dit veroorzaakte een nieuwe hausse, waardoor de opgaande beweging op de fondsenmarkt nog versterkt werd. Als voorbeeld mogen hieronder eenige vergelijkende koersen volgen:

	1 Sept. 1921	7 Oct. 1921
Böhmische Unionbank	5550	13950
Donau Dampfschiffahrt	18470	46000
Nordbahn	27480	49000
Jungbunslauer Spiritus	20850	51000
Fanto	33000	73000

Dergelijke fantastische koersbewegingen hebben reeds lang de plaats, waar zij tot stand komen, van het begrip „beurs” beroofd; feitelijk bestaat er niets meer dan een speelzaal op zeer groote schaal. Onder dit licht bezien, behoeft het dan ook geenerlei verwondering te wekken, dat diverse individuen van niet al te zuiver gehalte er hun handen volkomen vrij hebben voor iedere machinatie, die zij op touw willen zetten, mits die de fantasie slechts prikkelt.

Geheel tegenovergesteld aan de hier vermelde buitensporigheden waren de beurzen op het overig continent. Wel verre van teekenen van verheuging te toonen, nu toch de beslissing inzake Opper-Silezië eenigszins in voor Frankrijk gunstige richting was gevallen, was de markt te Parijs bepaald ongeanimeerd te noemen. Het is wel eigenaardig, dat iedere decisie, die in den laatsten tijd in politiek of economisch opzicht wordt genomen, hetzij die gunstig of ongunstig door de betrokken partijen wordt beoordeeld, toch in hare consequenties steeds in hoofdzaak ongunstig en deprimeerend werkt. Zoo ook thans weer. Het Fransche streven, om Polen zooveel mogelijk ter wille te zijn, is voor een deel met succes bekroond en het onmiddellijk gevolg is een heftige daling van de markt, benevens de groeiende vrees voor een mogelijken onwil of onmacht van Duitschland om aan zijn verplichtingen inzake de schade-loosstelling te voldoen. Te veel wordt nog steeds uit het oog verloren, ook bij hen, die de lijnen van de „grootte” politiek uitstippelen, dat een zaak ten minste twee, doch vaak een zeer veel grooter aantal kanten heeft. De opnememogelijkheid aan de Parijsche beurs, die na de beslissing inzake Opper-Silezië uiterst gering is geworden, heeft wel in het licht gesteld, dat het publiek dit fijner gevoelt dan de leidende figuren van het oogeblik.

Ook te Londen is de markt bepaald flauw geworden. Doch hiervoor moet de oorzaak hoofdzakelijk gevonden worden in de ontreddering van de wisselmarkt, waardoor iedere handels-transactie feitelijk een niet te berekenen speculatie wordt. In een tijd, waarin de exclusieve douane-bepalingen omtrent de artikelen uit de z.g. „sleutel-industrieën” toch al niet onverdeeld gunstig blijken te werken en waarin het werkloosheidsvraagstuk steeds dringender om een oplossing vraagt, is een onstabiele wisselmarkt niets minder dan een ramp te noemen. De Londensche beurs heeft dit klaarblijkelijk zeer goed begrepen en heeft een uiterst ongeanimeerd voorkomen gehad.

Te New York was de tendens naar beneden gericht, als gevolg van de berichten omtrent een mogelijke spoorweg-staking. Het is niet onmogelijk, dat deze nog voorkomen zal kunnen worden; de markt was dan ook, hoewel lager, toch hoopvol gestemd. Anders was het met de internationale fondsen, als Koninklijke Petroleum, die zeer gevoelig reageerden als gevolg van de gebeurtenissen in Europa.

Van die gebeurtenissen heeft onze beurs haar volle deel gehad. Staatsfondsen kunnen hier gevoegelijk buiten beschouwing worden gelaten, omdat zij een terrein vormen, waarop slechts bij uitzondering heftige beroering op te merken is. Ook in de achter ons liggende dagen was dit niet het geval; tegenover de fractioneele reacties van sommige soorten onzer inheemsche staatsschuldbrieven staat een gelijke koersverheffing voor andere.

	10 Oct.	13 Oct.	17 Oct.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch. 1918	90 ¹ / ₂	90 ⁹ / ₁₆	90 ⁷ / ₁₆	— ¹ / ₁₆
4 ¹ / ₂ % „ „ „ 1916	89	88 ⁵ / ₈	88 ¹ / ₂	— ¹ / ₂
4 % „ „ „ 1916	82 ⁷ / ₁₆	82	81 ¹ / ₄	— 1 ³ / ₁₆
3 ¹ / ₂ % „ „ „	73 ³ / ₄	74 ³ / ₄	74 ³ / ₄	+ 1
3 % „ „ „	62 ⁷ / ₁₆	62 ³ / ₄	62 ¹ / ₂	+ ¹ / ₁₆
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	52 ³ / ₄	53	52 ¹³ / ₁₆	+ ¹ / ₁₆
5 % Oost-Indië 1915	92 ¹ / ₄	92 ¹ / ₂	92	— ¹ / ₄
6 % „ „ 1919	96	96 ¹ / ₄	95 ⁹ / ₁₆	— 1 ¹ / ₁₆
4 % Oostenr Kronenrente	2 ³ / ₈	2 ³ / ₈	2 ³ / ₈	
5 % Rusland 1906	7 ³ / ₈	7 ¹ / ₂	7	— ³ / ₈
4 % Rusl. bij Hope & Co.	7	7	7	
4 ¹ / ₂ % China Goud 1898 ..	66 ³ / ₄	66	65	— 1 ³ / ₄
4 % Japan 1899	64 ¹ / ₂	65 ¹ / ₄	65 ¹ / ₄	+ ³ / ₄

	10 Oct.	13 Oct.	17 Oct.	Rijzing of daling.
4 % Argentinië Buitenl..	57 ³ / ₄	57 ³ / ₈	57 ³ / ₈	— ¹ / ₈
5 % Brazilië 1895	56 ¹ / ₂	56 ⁷ / ₈	53 ¹ / ₂	— 3
7 % Staatsspoor	104 ¹ / ₂	104	104 ¹ / ₈	— ³ / ₈
7 % Amsterdam	104	103 ³ / ₄	103 ³ / ₄	— ¹ / ₄

De aandeelenmarkt echter heeft niet minder dan een débâcle te aanschouwen gegeven. En het meest frappant bij de beweging van de laatste dagen is wel geweest het feit, dat onze beurs bewezen heeft langzamerhand een zuivere valutamarkt te zijn geworden, in wezen niet veel verschillend van die te Berlijn en te Weenen. De richting is alleen tegengesteld; het principe is hetzelfde. Want iedere daling van de buitenlandsche wisselkoersen, iedere relatieve verbetering derhalve van den Hollandschen Gulden heeft een reactie op de fondsenmarkt ten gevolge. Niet uit zucht om zich het bezit van Hollandsche guldens te verzekeren en hiervoor al het andere te realiseren (zooals omgekeerd in Duitschland en Oostenrijk geschiedt) doch eerder uit de erkenning, dat een verder stijgen van ons eigen betaalmiddel ons steeds sterker geïsoleerd zal doen staan te midden van landen met een lage valuta, ons dus steeds minder weerbaar zal maken tegenover concurrentie van die zijde. Onze export komt zoo op het doode punt; de import daarentegen wordt op allerlei wijze gestimuleerd. Het is hier niet de plaats om geneeswijzen voor dezen toestand aan te geven, noch om eventueel begane fouten in het verleden aan te toonen; het feit van den actueelen toestand worde hier slechts geconstateerd. De uitermate groote daling van de diverse fondsen wordt echter nog door andere factoren in de hand gewerkt. Op zich zelve, rechtstreeks dus en niet door den invloed op den economischen toestand, vormt de reactie in de buitenlandsche betaalmiddelen een buitengewoon verlies voor tallooze houders van marken en kronen in de eerste plaats, van ponden, francs en dollars in de tweede. Dergelijke houders worden vaak gedwongen tot liquidatie, ook van eventueel in hun bezit zijnde fondsen. Gevolg is natuurlijk een lagere koers voor de betrokken waardepapieren en dit sleept weder anderen mede, die oorspronkelijk hun positie als krachtig genoeg hadden beschouwd.

Het kan absoluut geen nut hebben de verschillende afdeelingen van onze beurs voor de afgelopen berichtperiode aan een afzonderlijk onderzoek te onderwerpen. Een enkele blik op de hieronder volgende koerslijstjes stelt de geweldige verwoestingen in een scherp licht. Het mag nog verwondering wekken, dat de beurs dezen loop van zaken zoo betrekkelijk kalm heeft opgenomen. Een gedrukte stemming was natuurlijk overheerschend, maar van eenige nevosititeit, om niet te spreken van paniek, was in het geheel niets te bekennen. Het lijdt natuurlijk geen twijfel, dat er buitengewoon groote verliezen worden geleden en dat de bankiers en commissiehuizen hun cliënteel langzamerhand zien „verbloeden”, doch deze misère wordt aanvaard met bijna fatalistische kalmte. Men doet ter beurze zelfs geen moeite meer op lichtpunten te wijzen, die er ontegenzeggelijk ook zijn, als de betere situatie in de rubber-industrie, de verhooging der petroleumprijzen in de Verenigde Staten, de vaste toestand van de suikermarkt, enz. Men aanschouwt de bressen, in het gebouw der fondsenkoersen geschoten en wacht op betere tijden, om het herstel hiervan te overdenken.

Alleen in de rubriek der Handels-Vennootschappen was een enkele geringe opleving te constataeren, o.a. voor aandeelen Tels en Hollandsch-Transatlantische Handelsvereniging. Overigens geven de hierbij gevoegde vergelijkende koers-staten alle minus-teekens te aanschouwen.

	10 Oct.	13 Oct.	17 Oct.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	151 ¹ / ₄	150	150	— 1 ¹ / ₄
Koloniale Bank	111	107 ¹ / ₂	94 ³ / ₄	— 16 ¹ / ₄
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	131	126	123 ¹ / ₄	— 7 ³ / ₄
Rotterd. Bankvereniging..	111	110 ³ / ₄	110	— 1
Amst. Superfosfaatfabriek .	70	70	51	— 19
Van Berkel's Patent	67 ¹ / ₄	58	63	— 4 ¹ / ₄
Insulide Oliefabriek	9 ¹ / ₄	8 ¹³ / ₁₆	7 ³ / ₄	— 1 ¹ / ₂
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	89 ¹ / ₄	87 ³ / ₄	86	— 3 ¹ / ₄
Hollandia Melkproducten ..	165 ³ / ₄	165	160	— 5 ³ / ₄
Philips' Gloeilampenfabriek	184 ³ / ₄	170 ¹ / ₂	161	— 23 ³ / ₄
R. S. Stokvis & Zonen	578	578	578	
Verenigde Blikfabrieken ..	83 ⁷ / ₈	81	81 ¹ / ₂	— 2 ³ / ₈
Compania Mercantil Argent.	59	55 ¹ / ₂	49 ¹ / ₄	— 9 ³ / ₄
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	128 ³ / ₈	121	116 ¹ / ₂	— 12 ¹ / ₈
Handelsver. Amsterdam ...	341	327 ¹ / ₂	314	— 27
Holl. Transatl. Handelsver.	29	34	32	+ 3
Linde Teves & Stokvis	79	75	71 ¹ / ₄	— 7 ³ / ₄
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	12 ¹ / ₂	12 ³ / ₄	11	— 1 ¹ / ₂

De verkoop van maïs werd steeds moeilijker en was slechts mogelijk ten koste van voortdurende prijsverlaging. Dit gold speciaal voor partijen in spoedige posities en vooral voor Noord-Amerikaansche maïs. Voor La Plata-maïs bestond nu en dan eenige dekkingsvraag, die echter eigenlijk alleen in Engeland eene werkelijk vastere stemming kon teweeg brengen. Te Chicago steeg de maïsprijs van 10 tot 15 October ongeveer 1 cent per 56 lbs., terwijl in Argentinië de verbetering 40 tot 60 centavos per 100 Kgr. bedroeg. Ook voor maïs is echter heden te Chicago weder de verhooging verloren gegaan en de December-termijn sloot daar op 46 cent per 56 lbs., Mei op 51½ cent, een laagterecord sedert vele jaren. De aanvoeren van maïs aan de markten in de Vereenigde Staten zijn dan ook nog steeds zeer groot en nu vaststaat, dat ook de nieuwe oogst zeer ruim is, bestond met den bekenden geringen kooplust in Europa weinig reden voor prijsverhooging. Wel is in België en Nederland de vraag naar maïs zeer groot, doch zoolang die in Engeland niet verbetert, Duitsland zich van vroegere inkoop tracht te ontdoen en de verschepingen uit Noord- en Zuid-Amerika zich op het tegenwoordige peil handhaven, blijft het aanbod de vraag overtreffen.

Voor goede gerstsoorten is den laatsten tijd de vraag in Engeland iets beter, doch voedergerst is moeilijk te plaatsen. Voor haver bestond in Engeland iets meer belangstelling, daar het aanbod uit den eigen oogst minder dringend is, doch op het vasteland bestaat ook voor buitenlandsche haver zeer weinig kooplust.

Van lijnzaad waren ook in de afgelopen week de verschepingen uit Argentinië weder ruim met weinig levendige vraag in Europa. Vooral spoedige partijen werden, na eene vastere stemming in het begin der week, weder dringend aangeboden en voor dalende prijzen verkocht. De Argentijnsche markt was vast en hield zich staande op het verhoogde niveau van het einde der voorafgaande week. Zaterdag trad echter eenige verlaging in. Duitsland heeft weliswaar behoefte aan olie en zaad, doch de lage stand der markt houdt inkoop tegen.

Nederland. Inkoop van overzeesche tarwe blijven van geringen omvang. De maïsmarkt was, ondanks de iets betere stemming in de uitvoerlanden en in Engeland, hier flauw met telkens lagere prijzen, ten gevolge van ruim aanbod en lage buitenlandsche valuta. Uit Duitsland wordt voor lage prijzen geoffereerd, de dollar en peso daalden voortdurend tegenover den gulden en ofschoon het maïsverbruik in ons land zeer groot blijft, zijn koopers slechts te vinden tot steeds vermindende prijzen.

Voor lijnzaad bestond meer belangstelling en ondanks de dalende prijzen voor koeken, die den invloed onderwinden van goedkoop Duitsch aanbod, zijn de in onze havens liggende voorraden en spoedig te verwachten partijen bijna geheel opgeruimd. De prijzen bewegen zich echter bij voortdurend onder de Argentijnsche pariteit en op aflading kwamen weinig zaken tot stand.

SUIKER.

In de Europeesche bietsuikerlanden is het roeien der bieten thans in vollen gang. Eene ernstige belemmering bij de werkzaamheden is de uitgedroogde toestand van den grond, waardoor in vele gevallen een afbreken der wortelen onvermijdelijk is, hetgeen natuurlijk een gevoelig verlies beteekent. Indien er niet spoedig na door-dringende neerslagen eene meer normale weersgesteldheid intreedt, moet volgens F. O. Licht met eene opbrengst beneden de laatste taxatie rekening gehouden worden.

Gunstig luiden de berichten over den Amerikaanschen bietsuikeroogst, waar, hoewel de aanplant naar schatting 7 pCt. kleiner is dan verleden jaar, de vermoedelijke opbrengst van ca. 960.000 tons nauwelijks bij die van het vorig jaar ten achter zal blijven.

In Engeland hebben raffinadeurs hunne vraagprijzen opnieuw met 6 d. verlaagd, om met de offertes van Amerika te kunnen concurreeren en den kooplust aan te wakkeren. De handel bleef echter zeer kalm. Ook in de maand September was de consumptie in het Vereenigd Koninkrijk groter dan in 1920, doch blijft beneden die van normale tijden.

De laatste Board of Trade-statistiek luidt:

	September		Januari-September	
	1921	1920	1921	1920
Import rietsuiker	90.310	80.972	651.167	920.353
„ „ „ „ ..	—	—	—	—
„ „ geraffineerd ...	48.737	2.212	381.150	119.514
Totaal.....	139.047	83.184	1.032.317	1.039.867

Voorraad in Entrepôt..	256.400	311.700	—	—
„ „ Raffinader.	32.750	22.950	—	—
Productie ..	60.845	78.034	589.917	610.276
Binnenlandsch verbruik	116.732	94.468	1.042.557	903.138
Totale export	185	1.639	2.596	10.717

De suikermarkten blijven loom gestemd.

Te New York hadden eenige transacties plaats van Cuba- en Porto Ricosuiker voor prompte verscheping. Daarna verlaagden Cuba-verkoopters hun prijs en sloten eenige ladingen af tot 2½ Cts. c. & f. New York en sh. 15/6 c.i.f. Frankrijk. De noteering voor Spot Centrifugals werd tot 4,11 Cts. verlaagd, terwijl de noteeringen op termijn weinig veranderden en sloten op 2,32 Cts. voor December, 2,26 Cts. voor Januari, 2,25 voor Maart en 2,31 voor Mei.

De laatste Cuba-statistiek luidt:

	1921	1920	1919
Weekontvangst t. 8 Oct.	12.000	8.019	19.021 tons
Tot. ontv. 1 Dec.'20-8 „	3.234.000	3.526.034	3.822.390 „
Werkende fabrieken.....	1	1	1
Weekexport tot 8 Oct.	18.000	5.571	87.493 „
Tot. exp. 1 Dec.'20-8 Oct.	2.051.000	3.498.501	3.312.876 „
Totale voorraad 8 Oct.	1.185.000	313.511	454.214 „

Hierbij zijn niet in aanmerking genomen de belangrijke op de fabrieken opgeslagen onzichtbare voorraden.

Op Java wisselden eenige partijen Superieur van eigenaar tot f 12,87½ en f 13,— e.k., terwijl de Productenten hun restant Muscovados tot f 10,— e.k. aan Japaners afdeden. Deze prijzen zijn hooger dan de tegenwoordige pariteit van Cubasuiker, zoodat Java op het oogenblik niet in Europa kan concurreeren, buitendien bezwaart de opnieuw gedaalde pondenkoers de calculaties voor export.

Op 1 October hadden 42 fabrieken afgemalen en overtrof het maalresultaat dat van verleden jaar met 11,4 pCt.

Op de Hollandsche markt had eene flauwe stemming de overhand en bestond er zoo goed als geen kooplust. Eerst nadat prijzen aanmerkelijk verlaagd werden, kwamen eenige transacties tot stand en werd het laatst genoteerd voor November f 20,87½ en voor December f 20,75.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per lopende maand	Londen		New York 96 pCt. Centrifugals	
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Oct./Nov.		Amer. Granulated c.i.f. Oct./Nov.
12 Oct. '21	f 227/16	56/6	Sh. 19/3	Sh. 22/-	\$ cts. 4,23/4,13
5 „ '21	„ 227/8	57/6	19/3	24/6	4,23/4,13
12 Oct. '20	„ —	116/-	56/-	—	8,—
12 Oct. '19	„ —	64/9	58/-	62/-	7,28
4 Juli '14	„ 11 12/8	18/-	—	—	3,28

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	17 Oct. '21	10 Oct. '21	3 Oct. '21	15 Oct. '20	17 Oct. '19
New York voor Middling ..	18,75 c	19,80 c	21,35 c	22,— c	34,75 c
New Orleans voor Middling	18,50 c	19,— c	20,50 c	20,25 c	35,25 c
Liverpool voor Fy Middling	13,02 d ¹⁾	14,66 d ²⁾	15,53 d	16,67 d	22,87 d

¹⁾ 15 Oct. '21. ²⁾ 8 Oct. '21.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '21 tot 14 Oct. '21	Overeenkomstige perioden	
		1920	1919
Ontvangsten Gulf-Havens..	1188	800	482
„ „ Atlant. Havens	402	203	506
Uitvoer naar Gr. Britannië	245	292	427
„ „ 't Vasteland.	397	271	334
„ „ Japan etc..			
Voorraden in duizendtallen	14 Oct. '21	15 Oct. '20	17 Oct. '19
Amerik. havens.....	1511	930	1041
Binnenland.....	1278	984	908
New York	139	32	99
New Orleans	416	227	282
Liverpool	815	812	728

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
15 Oct. 1921	1.651.000	12.325	3.045.000	15.200	8 1/4
8 " 1921	1.640.000	12.325	2.976.000	15.300	8 7/16
1 " 1921	1.605.000	12.325	2.975.000	15.300	8 15/16
15 Oct. 1920	404.000	7.350	2.209.000	1)	11 7/8

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
15 Oct. 1921....	73.000	1.428.000	153.000	2.852.000
15 Oct. 1920....	54.000	869.000	243.000	3.454.000

1) Niet genoteerd.

THEE.

(Opgave van den makelaar J. van Eck.)

Bericht van den afloop Theeveiling op 22 September 1921.

Aanbod in veiling bestond uit:

Heden:

13158, 83/2, 20/4 kn. Java thee
5010 " Sumatra thee
348 " ex voorgaande veiling

Totaal.. 18516, 83/2, 20/4 kn. thee.

14 October 1920:

15372, 84/2, 20/4 kn. Java thee
390 " Sumatra thee
1068 " in na-veiling

Totaal.... 16830, 84/2, 20/4 kn. thee

Aanbod 1 Januari j.l. tot heden: idem 1920. idem 1919

13 veilingen 11 veilingen 11 veilingen.
Java thee 228599 kn. 181058 kn. 134431 kn.
Sumatra thee 19230 " 12921 " 2256 "

Totaal ..... 247829 kn. 193979 kn. 136687 kn.

De stemming was slechts vrij vast. Verloop begin veiling kalm, later traag.

Prima blad kon veelal taxatie niet halen en werd daarvan een groot gedeelte opgehouden.

Midden kwaliteit blad prijshoudend, doch ook van deze kwaliteit bleef een vrij groot kwantum wegens te lage bieding onafgedaan.

Ordinair blad met weinig aanbod, bedong vorige prijzen.

Prima gruis, zeer mooi geelpuntig, prijshoudend; het aanbod was evenwel voor de vraag te groot en bleven enkele nummers onafgedaan.

Midden kwaliteit gruis met gering aanbod bracht flinke prijzen op, gemiddeld werd 6/7 cts. boven taxatie betaald.

Ordinair gruis fannings, stof met zeer klein aanbod, werden tot eenigszins hoogere prijzen verkocht.

Witpunt, aanbod slechts 20/4 kn., werden flink boven taxatie betaald.

Volgende veiling zal plaats hebben op Donderdag 3 November e.k., aanbod circa 18000 kn.

RUBBER.

De markt was gedurende de afgelopen week zeer onregelmatig, ofschoon de algemeene stemming een iets betere is. Uit Amerika kwamen nog geregeld kooporders, doch door den dalenden dollarkoers konden de meeste orders niet worden uitgevoerd.

Ook de vastere stemming op de Londensche markt kon hier niet geheel gevolgd worden door de daling van het f. Ten slotte was de daling van de markt oorzaak, dat ook de Deutsche koopers zeer terughoudend waren. De geheele markt wordt thans feitelijk beheerscht door de koersschommelingen.

Voor loco was in het algemeen weinig belangstelling, doch op latere levering kwamen verscheidene zaken tot stand.

De noteeringen op de termijnmarkt op het einde der week zijn:

		ende voorgaande week:
Prima Crêpe loco	50 c.	47 1/2 c.
" " Nov./Dec.	52 "	50 1/2 "
" " Jan./Maart	54 1/2 "	52 "
Smoked Sheets loco	50 "	50 "
" " Nov./Dec.	53 "	50 1/2 "
" " Jan./Maart	55 "	51 1/2 "

17 October 1921.

COPRA.

De markt was deze week tengevolge van dringend aanbod uit Londen en ook wegens groot aanbod van stoomende partijen zeer flauw.

Het slot is ca. Fl. 1/2 boven het laagste punt met weinig verkoopters.

De noteeringen zijn:

Java f.m.s. stoomend ..... f 33,75
" " September/November " .. " 33,12 1/2
" " October/December " .. " 33,—
alles naar Holland/Hamburg/Bremen.
17 October 1921.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Clev. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
17 Oct. 1921..	nom.	66.10/-	157.12/6	23.17/6	26.2/6
10 " 1921..	nom.	96.7/6	155.17/6	23.2/6	26.12/6
3 " 1921..	nom.	68.10/-	157.7/6	23.5/-	26.7/6
18 Oct. 1920..	nom.	93.5/-	238.15/-	35.5/-	39.7/6
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.**SCHEEPVAART.****GRAAN.**

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
10-15 Oct. 1921	—	—	4/-	4/-	20/-	20/-
3-8 Oct. 1921	—	—	4/-	4/-	20/-	20/-
11-16 Oct. 1920	—	—	12/6	12/6	90/-	92/6
13-18 Oct. 1919	—	—	f 75.- ¹⁾	8/6 ²⁾	180/-	65/- ²⁾
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
10-15 Oct. 1921	8/3	12/9	13/-	20/-	6/3	8/7 1/2
3-8 Oct. 1921	8/3	13/-	13/-	15/-	6/3	9/-
11-26 Oct. 1920	27/6	40/-	40/-	55/-	—	Kr. 25
13-18 Oct. 1919	54/-	63/-	59/-	41/-	f 10.-	Kr. 70
Juli 1914	fr. 7.-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
10-15 Oct. 1921..	27/6	—	—	40/-
3-8 Oct. 1921..	30/-	—	50/-	—
11-16 Oct. 1920..	90/-	120/-	—	—
13-18 Oct. 1919..	125/-	215/-	—	230/-
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

1) Per ton stukgoed. 2) Voor Britsche schepen.

RIJNVAART.

Week van 10 October tot 17 October 1921.

Wegens den steeds dalenden waterstand van den Rijn was in de afgelopen week weinig scheepsruimte disponibel en waren de sleeploonen en Rijnvrachten aan groote schommelingen onderhevig.

De twee eerste dagen der week werden de ertsvrachten met resp. f 2,— en f 3,— per last genoteerd; daarna werden de schepen slechts tegen daghuur afgegeven en bedroeg deze 5 à 6 cents, één dag zelfs 6 1/2 cents per ton.

De sleeploonen konden zich van 90 cents van begin der week tot f 2,— per last in het midden der week verbeteren; in de laatste dagen der week trad echter een reactie in en sloot de week met het 100 cents tarief.

Ook het sleeploon naar den Bovenrijn werd aanmerkelijk hooger genoteerd, en wel kon dit geleidelijk van Mk. 24/25,— van begin der week tot Mk. 40,— per last ooplopen.

De vracht voor exportkolen van de Ruhrhavens naar Rotterdam liep van f 1,10 tot f 2,— per ton met vrij sleepen, op.

Cauber Pegel noteerde einde der week Mtr. 0,74.

Hollandsche Stoomboot Maatschappij.

Amsterdam—Rotterdam.

Geregelde afvaarten van
AMSTERDAM naar:

Londen en Hull.
Leith (Glasgow, Edinburgh),
Aberdeen en Dundee.
Liverpool, Manchest., Belfast,
Cork en Dublin.
Southampton, Plymouth, Fo-
wey, Bristol en Swansea.
West-Afrika { (Goudkustlijn).
(Kameroenlijn).
(Congolijn).
Zuid- en Oost-Afrika Walfisch-
baai tot Beira (incl.)

Ruime loodsen. Spoorwegaansluiting.
Billijke vrachten. Afvaartkaarten worden
desverlangd geregeld toegezonden. De
stoomschepen vervoeren een beperkt aan-
tal passagiers.

NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MIJ

ROTTERDAM
Wijnhaven 111-113
Tel. 7841-42-43-61

Belast zich met het
verzorgen van uit-
gaven en tijdschrif-
ten op elk gebied

NEDERLANDSCH-INDIE

6½ pCt. GELDLEENING groot f 100.000.000.—

in Schuldbewijzen aan Toonder van
f 1000.—, f 500.— en f 100.—.
Koers van uitgifte in Nederland 99 pCt.

De Minister van Koloniën bericht, dat inschrijvingen op deze leening
kunnen worden ingeleverd op

Maandag 24 October 1921

van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 uur,
te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage ten kantore van:

de Nederlandsche Handel-Maatschappij,
de Nederlandsch Indische Handelsbank,
de Nederlandsch-Indische Escompto-Maatschappij,

alsmede van:

de Amsterdamsche Bank,
de Bank-Associatie Wertheim & Gompertz 1834 en Crediet-
vereniging 1853,
De Twentsche Bank,
Hope & Co.,
de Incasso-Bank,
Lippmann, Rosenthal & Co.,
R. Mees & Zoonen,
Pierson & Co.,
de Rotterdamsche Bankvereniging,
Gebr. Teixeira de Mattos en
Vermeer & Co.

Inschrijvingsbiljetten en prospectussen zijn bij alle bovengenoemde kantoren
kosteloos verkrijgbaar.

De stortingen zullen moeten geschieden op

DINSDAG 15 NOVEMBER 1921.

Voor verdere bijzonderheden wordt verwezen naar het prospectus.

DE SPAARNE-BANK HAARLEM

Gestort Kapitaal en Reserves f 2.400.000.—

Rekening-Courant, Credieten, Incasseeringen, Assurantiën,
Wissels, Effecten, Coupons, Prolongatiën, Deposito's, enz.

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20-22 AMSTERDAM

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4½ PCT.

GELDEN, OP DEZEN TERMIJN GESTORT, ZIJN NA AFLOOP
VAN HET JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STIL-
ZWIJGEND VOOR GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER
HALF JAAR OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.